

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Л. В. Біденко, Г. І. Кисельова, А. В. Шевцова

ВІДКРИТА ІСТОРІЯ

Навчально-методичний посібник

Рекомендовано вченою радою Сумського державного університету

Суми
Сумський державний університет
2020

УДК 94(477)(075.8)

Б 59

Рецензенти:

Т. В. Ковальова – кандидат із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики та філології Сумського державного університету;

І. Є. Зозуля – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету

*Рекомендовано до видання
вченою радою Сумського державного університету
як навчально-методичний посібник
(№ 13 від 26 червня 2020 року)*

Біденко Л. В.

Б 59 Відкрита історія : навчально-методичний посібник / Л. В. Біденко, Г. І. Кисельова, А. В. Шевцова. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 181 с.

Пропонований електронний навчально-методичний посібник «Відкрита історія» призначено для іноземних студентів, які вже оволоділи базовою практичною граматиною української мови. Посібник базується на принципах комунікативності, практичної спрямованості, країнознавчої інформативності. Містить лінгвістичний матеріал для практичного застосування. Акцент зроблено на вивченні граматики, а також виокремленні лексичного й граматичного матеріалу, організованого на тематико-ситуативній основі.

Задовольняє сучасні вимоги й методичний апарат посібника. З усіх тем запропонована достатня кількість завдань. Усі завдання практично виправдані, спрямовані на розвиток різних мовних і мовленнєвих умінь і навичок. Посібник підвищує мотивацію до вивчення іноземними студентами української мови на матеріалі історії.

Для іноземних студентів та викладачів української мови медичних закладів вищої освіти.

УДК 94(477)(075.8)

© Біденко Л. В., Кисельова Г. І.,
Шевцова А. В., 2020

© Сумський державний університет, 2020

ЗМІСТ

Передмова	4
Тема 1. Що таке історія? Основні поняття історії.....	5
Тема 2. Хронологія та літочислення. Історичні періоди.....	13
Тема 3. Країна Україна на мапі світу.....	22
Тема 4. Держава Україна.....	31
Тема 5. Державна символіка України.....	40
Тема 6. Населення України.....	55
Тема 7. Іноземці в Україні.....	60
Тема 8. Київська Русь – древня держава східних слов'ян.....	73
Тема 9. Галицько-Волинське князівство. Напад монголів на Русь....	83
Тема 10. Україна у XIV-XVI століттях.....	91
Тема 11. Українська гетьманська держава XVII-XVIII століть.....	104
Тема 12. Україна у складі Російської та Австрійської імперій у XVIII-XIX століттях.....	116
Тема 13. Відродження української держави на початку ХХ століття..	127
Тема 14. Україна у 20-30-ті роки ХХ століття.....	138
Тема 15. Україна під час другої світової війни. 1939-1945 роки.....	150
Тема 16. Україна у другій половині ХХ століття. Криза комуністичної системи в СРСР.....	159
Тема 17. Україна незалежна.....	170

ПЕРЕДМОВА

Електронний навчально-методичний посібник призначений для іноземних студентів, які мають базові знання української мови на рівні В1. Структура, зміст та навчально-методичний апарат посібника обумовлені насамперед використанням його у форматі змішаного та дистанційного навчання, під час самостійної роботи студента під керівництвом викладача.

Посібник складається з 17 мовленнєвих тем. Ядром кожної з них є адаптований для іноземців текст. Тексти посібника містять загальні відомості про історію як науки, про сучасну державу Україну та основну інформацію з історії України починаючи з часів Київської Русі до часів набуття Україною державної незалежності в 1991 році.

Тексту передують словник уроку, який студенти заздалегідь перекладають рідною мовою. Кожний урок містить систему вправ, яка дозволяє опанувати українську мову на різних рівнях, починаючи з лексики, словотвору, морфології й закінчуючи синтаксисом словосполучення та речення. Урок завершується вправами, які передбачають роботу з текстом. Автори цілеспрямовано пропонують типові завдання, повторюючи їх із уроку в урок. Такий формат дозволяє учню не з'ясовувати кожного разу, що і як потрібно робити, а зосередитися виключно на новому мовному змісті вправи.

Культурознавча інформація посібника необхідна у першу чергу для вивчення історії України у межах навчального плану, але також стане в пригоді іноземним студентам всіх спеціальностей, як така, що значно розширює їхню соціокультурну компетенцію.

Щодо назви посібника. На погляд авторів, саме така назва – «Відкрита історія» – віддзеркалює його концепцію. З одного боку – студент стає співавтором книжки, він самостійно створює та доповнює її зміст, виконуючи різноманітні вправи. З іншого боку – історія України триває, наповнюється новими подіями і новими поглядами на ці події. Це робить необхідним та дає можливість розширювати межі посібника за рахунок включення інформації з новітньої історії України.

ТЕМА 1 ЩО ТАКЕ ІСТОРІЯ? ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ІСТОРІЇ.

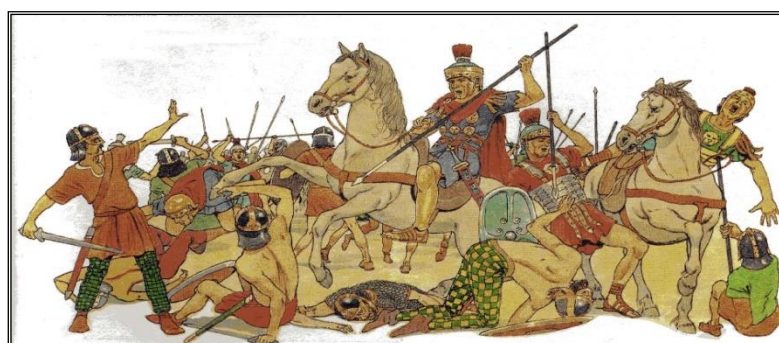
Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

Словник

1	відбуватися		18	одяг	
2	відомий		19	оповідь	
3	грецький		20	основа	
4	джерело		21	оцінювати	
5	зброя		22	пам'ятка	
6	знання		23	письмовий	
7	інформація		24	пісня	
8	казка		25	подія	
9	камінь		26	поняття	
10	легенда		27	посуд	
11	людство		28	пояснювати	
12	метал		29	речовий	
13	минуле		30	рукопис	
14	монета		31	справді	
15	напис		32	суспільство	
16	народний		33	усний	
17	об'єднання		34	факт	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст рідною мовою.

Історія – наука, яка вивчає минуле людства за допомогою історичних пам'яток. Слово «історія» – грецьке. Воно позначає розповідь, оповідь або переказ про відоме минуле.

Історія — самостійна наука. Наука про минуле людства. Слово «історія» з грецької означає «дослідження», «повідомлення», «оповідь про події». Історію називають вчителькою життя.

Отже, основними поняттями історії є **факти, історичні пам'ятки, суспільство**.

Факт означає подію. Факт позначає те, що справді відбулося. Слово «факт» походить від латинського слова *factum* – зроблене. Факти – це основа історичного знання. Історики вивчають, пояснюють і оцінюють факти.

Історичні пам'ятки є головним джерелом фактів. Історичні пам'ятки є основним джерелом інформації для історика. Що таке історичні пам'ятки? Історичні пам'ятки – це речові джерела, писемні джерела, усні джерела. Історичні пам'ятки – це речові джерела: посуд, одяг, монети, зброя. Історичні пам'ятки – це писемні джерела: написи на камені, написи на металі, рукописи, книги. Історичні пам'ятки – це усні джерела: народні пісні, оповіді, розповіді, казки, легенди.

Суспільство – це об'єднання людей, людство. Суспільство є основним поняттям історії, тому що історія вивчає минуле людства.

*Суспільство — це об'єднання людей.
Суспільство – це ключове поняття історії.*

Завдання 3. *Випишіть із тексту абстрактні іменники.*

1		4		7	
2		5		8	
3		6		9	

Завдання 4. *Випишіть із тексту іменники, які позначають джерела історичної інформації.*

Речові джерела:

Писемні джерела:

Усні джерела:

Завдання 5. *З'єднайте антоніми.*

Слова: минуле, основний, писемний, об'єднання

1	усний		3	майбутнє	
2	роз'єднання		4	другорядний	

Завдання 6. *З'єднайте близькі за значенням слова.*

Слова: оповідь, інформація, легенда, роз'яснювати, людство, основний

1	пояснювати		4	факт	
2	розповідь		5	казка	
3	суспільство		6	головний	

Завдання 7. *З'єднайте слово з його визначенням.*

Слова: факт, джерело, казка, оповідь, пам'ятка, рукопис, історія, суспільство, усний

1	Той або те, що дає початок чомусь, є основою чогось.	
2	Словесне повідомлення про кого-, що-небудь;	
3	Подія, те, що справді відбулося.	
4	Розповідь, яка не відповідає дійсності; вигадка, байка.	
5	Наука, яка вивчає минуле людства за допомогою історичних пам'яток.	
6	Предмет матеріальної культури минулого.	
7	Такий, що розказали, а не написали.	
8	Певна сукупність людей.	
9	Пам'ятка стародавньої писемності.	

Завдання 8. *Випишіть із тексту дієслова, які позначають дії людини.*

1		4	
2		5	
3		6	

Завдання 9. *Випишіть із тексту іменники, які позначають людей.*

1		4	
2		5	
3		6	

Завдання 10. *Підберіть до прикметників споріднені іменники.*

1	науковий		9	пам'ятний	
2	людяний		10	фактичний	
3	допоміжний		11	суспільний	
4	посудний		12	джерельний	
5	збройний		13	металевий	
6	кам'яний		14	рукописний	
7	книжковий		15	казковий	
8	пісенний		16	легендарний	

Завдання 11. *Підберіть до іменників споріднені прикметники.*

1	історія		5	річ	
2	основа		6	відомість	
3	голова		7	писання	
4	Греція		8	народ	

Завдання 12. *Підберіть до дієслів споріднені іменники.*

1	розповідати		5	діяти	
2	оповідати		6	засновувати	
3	переказувати		7	об'єднати	
4	пам'ятати		8	написати	

Завдання 13. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: історія, наука, минуле, людство, допомога, пам'ятка, слово, розповідь, оповідь, переказ, поняття, факт, суспільство, подія, основа, знання, історик, джерело, інформація, посуд, одяг, монета, зброя, напис, камінь, метал, рукопис, книга, пісня, казка, легенда, об'єднання, людина.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1	університет			університет <u>и</u>
2		вікно		вікна
3			завданн <u>я</u>	завданн <u>я</u>
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				

29				
30				
31				
32				
33				
34				
35				
36				

Завдання 14. Утворіть родові форми та форму множини прикметників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1	основний			
2	історичний			
3	грецький			
4	відомий			
5	головний			
6	речовий			
7	письмовий			
8	усний			
9	народний			
10	науковий			
11	навчальний			
12	фактичний			

Завдання 15. З'єднайте іменники з прикметниками.

Прикметники: письмовий, історичний, історичний, речовий, народний, грецький.

1	наука	5	поняття
2	джерело	6	минуле
3	пісні	7	пам'ятки
4	слово	8	джерела

Завдання 16. Змініть дієслова у теперішньому часі.

	вивчати	позначати	відбуватися	пояснювати	оцінювати
Я	вивчаю				
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					оціною
					оцінюйте

Завдання 17. Прочитайте словосполучення іменник+іменник. Визначте відмінок другого іменника. Зробіть висновки.

1	минуле людства	5	переказ про минуле
2	за допомогою пам'яток	6	основа знання
3	джерело фактів	7	об'єднання людей
4	написи на камені	8	поняття історії

Завдання 18. Прочитайте словосполучення дієслово+іменник. Визначте відмінок іменника.

1	вивчає минуле	4	є джерелом
2	позначає розповідь або переказ	5	вивчають, пояснюють і оцінюють факти
3	є поняттями	6	означає подію

Завдання 19. Закінчіть речення

1	Історія – наука, яка вивчає
2	Основними поняттями історії є
3	Факт – те, що
4	Речові історичні джерела – це
5	Письмові історичні джерела – це
6	Усні історичні джерела – це
7	Суспільство – це

Завдання 20. Напишіть відповіді.

1	Що таке історія?	
2	Якого походження слово “історія”?	
3	Що позначає слово “історія”?	
4	Що є основними поняттями історії?	
5	Що таке факт?	
6	Як вчені працюють з фактами?	
7	Що є головним джерелом фактів, джерелом інформації для історика?	
8	Які існують історичні пам'ятки?	
9	Що таке речові історичні джерела?	
10	Що таке письмові історичні джерела?	
11	Що таке усні історичні джерела?	
12	Що таке суспільство?	

Завдання 21. Прочитайте текст. Дайте відповідь на запитання.

Історія – самостійна наука. Це наука про минуле людства. Слово «історія» з грецької означає «дослідження», «повідомлення», «оповідь про події». Історію називають вчителькою життя.

Чи згодні ви, що історія – це вчителька життя? Поясніть свою точку зору.

ТЕМА 2

ХРОНОЛОГІЯ ТА ЛІТОЧИСЛЕННЯ. ІСТОРИЧНІ ПЕРІОДИ.

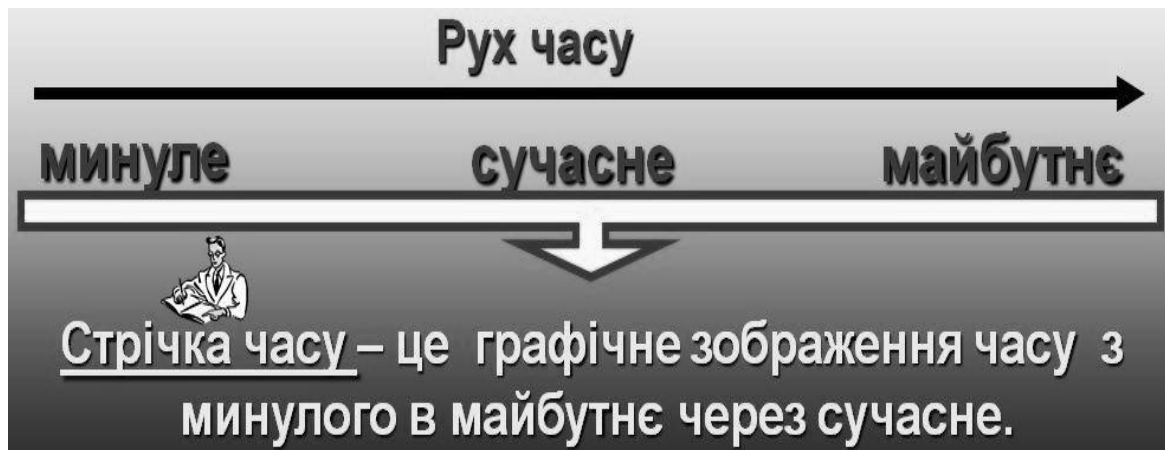
Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

Словник

1	буржуазний		24	пізніше	
2	відбуватися		25	поділ	
3	відлік		26	подія	
4	відраховувати		27	поділяти, поділитися	
5	визначати		28	постіндустріальний	
6	вчений		29	пророк Мухаммед	
7	графічний		30	рабовласницький	
8	грецький		31	раніше	
9	доіндустріальний		32	рік	
10	ера		33	рух	
11	зображення		34	становити	
12	індустріальний		35	створення	
13	Ісус Христос		36	століття (сторіччя)	
14	літочислення		37	стрічка	
15	майбутнє		38	суспільство	
16	минуле		39	сучасне	
17	мусульманський		40	тисячоліття	
18	народ		41	тривати	
19	народження		42	феодалний	
20	одночасно		43	християни	
21	первісний		44	хронологія	
22	переїхати		45	через	
23	період		46	явище	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст.

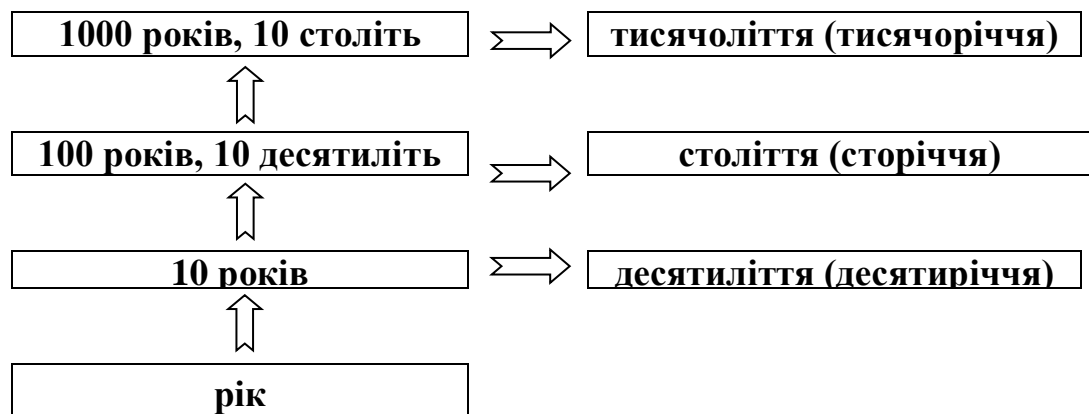
Для історика важливо знати, коли відбувалася історична подія. Історичний час визначає наука хронологія. Як і слово «історія», хронологія теж грецьке слово (хронос - час, логос - наука). Хронологія – це наука про історичний час.

Хронологія називає дати історичних подій. Вона називає дати створення історичних джерел. Хронологія визначає, яка подія була раніше, яка подія була пізніше, які події відбувалися одночасно. Хронологія також визначає, скільки часу тривало те чи інше історичне явище. Хронологія визначає історичні періоди.

Історичні періоди поділяються на роки, десятиліття (десятиріччя), століття (сторіччя), тисячоліття (тисячоріччя), ери. Рік – це 365 днів. Десятиліття (десятиріччя) – це 10 років. Сто років становлять століття (сторіччя). Десять століть називаються тисячоліття (тисячоріччя). Ера – це найбільша одиниця часового поділу історії Землі.

ІСТОРИЧНІ ПЕРІОДИ

Ера – це великий період. Слово «ера» позначає також важливу подію, з якої починають своє літочислення народи. Наприклад, християни відраховують час від народження Ісуса Христа. Час до народження Ісуса Христа називається «до нашої ери» (тобто час, який був до нашої ери). Час після народження Ісуса Христа, називається «наша ера». Мусульманське літочислення (Хіджра) починається з 16 липня 622 року, коли пророк Мухаммед переїхав із Мекки в Медину.

Вчені поділяють історію людського суспільства на кілька періодів:

- 1) первісне суспільство;
- 2) рабовласницьке суспільство;
- 3) феодалне суспільство;
- 4) буржуазне суспільство.

Є й інший поділ історії людства на періоди:

- 1) доіндустріальне суспільство;
- 2) індустріальне суспільство;
- 3) постіндустріальне суспільство.

Завдання 3. Випишіть з тексту слова, які позначають час.

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Завдання 4. Випишіть із тексту найменування історичних періодів людського суспільства.

1	
2	
3	
4	
5	

6	
7	

Завдання 5. *Випишіть із тексту власні назви.*

1		3	
2		4	

Завдання 6. *Випишіть з тексту словосполучення з числівниками.*

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Завдання 7. *З'єднайте протилежні за значенням слова.*

Слова: важливо, раніше, одночасно, поділяються, великий, починають, народження, після, інший, постіндустріальне.

1	несуттєво		6	пізніше	
2	об'єднуються		7	маленький	
3	закінчують		8	смерть	
4	до		9	той самий	
5	доіндустріальне		10	різночасно	

Завдання 8. *З'єднайте близькі за значенням слова.*

Слова: важливо, називає, століття, також, наприклад, відраховують, починається, поділяють, кілька, майбуття, через, сучасне.

1	скрізь		7	розподіляють	
2	сьогодення		8	приміром	
3	суттєво		9	теж	
4	майбутнє		10	розпочинатися	
5	відлічувати		11	декілька	
6	сторіччя		12	позначає	

Завдання 9. З'єднайте слово з його визначенням.

Слова: хронологія, період, ера, літочислення, християнин, наша ера, мусульманин.

1	Великий історичний період або важлива подія, з якої починають своє літочислення народи.	
2	Той, хто сповідує християнство.	
3	Той, хто сповідує іслам.	
4	Відлік років від певної дати.	
5	Проміжок часу з початком і кінцем відліку.	
6	Наука про історичний час.	
7	Час після народження Ісуса Христа.	

Завдання 10. Підберіть до прикметників та дієприкметників споріднені іменники.

1	хронологічний		8	річний	
2	історичний		9	народний	
3	часовий		10	народжений	
4	науковий		11	створений	
5	джерельний		12	суспільний	
6	тисячолітній		13	періодичний	
7	сторічний		14	столітній	

Завдання 11. Підберіть до іменників споріднені прикметники.

1	історія		7	мусульманин	
2	Греція		8	християнин	
3	велич		9	людство	
4	важливість		10	первісність	
5	рабовласник		11	феодал	
6	буржуазія		12	індустрія	

Завдання 12. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	діяти		4	народжувати	
2	створювати		5	поділяти	
3	являти		6	відлічувати	

Завдання 13. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: історик, подія, час, наука, хронологія, слово, дата, створення, джерело, явище, період, ера, тисячоліття, століття, сторіччя, рік, день, літочислення, народ, християнин, народження, мусульманин, пророк, вчений, суспільство, поділ.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1	університет			університет <u>и</u>
2		вікно		вікна
3			завданн <u>я</u>	завданн <u>я</u>
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				

Завдання 14. Утворіть родові форми та форму множини прикметників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1	великий			
2	історичний			
3	грецький			
4	важливий			
5	мусульманський			
6	людський			
7	первісний			
8	рабовласницький			
9	феодальний			
10	буржуазний			
11	індустріальний			

Завдання 15. З'єднайте іменники з прикметниками.

Прикметники: історичний, грецький, постіндустріальний, великий

1	період	5	слово
2	суспільство	6	подія

Завдання 16. Провідмініуйте дієслова.

	відраховувати	визначати	відбуватися	знати	переїхати
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

Завдання 17. Провідмініуйте дієслова з неповною парадигмою.

	тривати	поділятися	становити	починатися	називатися
ВІН					
ВОНИ					

Завдання 18. Прочитайте словосполучення іменник+іменник. Визначте відмінок другого іменника. Зробіть висновки.

1	наука хронологія	6	народження Ісуса Христа
2	наука про час	7	час від народження
3	дати подій	8	час до народження
4	створення джерел	9	час після народження
5	поділ на періоди	10	історія суспільства

Завдання 19. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	визначає історичний час	6	становлять століття
2	називає дати	7	позначає важливу подію
3	поділяються на ери, тисячоліття	8	починають своє літочислення
4	переїхав із Мекки в Медину	9	починається з 16 липня
5	поділяють історію на кілька періодів	10	відраховують час

Завдання 20. Закінчіть речення.

1	Наука хронологія визначає
2	Історичні періоди поділяються на
3	Християни відраховують час від
4	Час до народження Ісуса Христа називається
5	Час після народження Ісуса Христа називається
6	Стрічка часу – це
7	Літочисленням називається

Завдання 21. Напишіть відповіді.

1	Яка наука визначає історичний час?	

2	Якого походження слово “хронологія”?	
3	Що позначає слово “хронологія”?	
4	Що є основними поняттями історії?	
5	Що визначає хронологія?	
6	Що називає хронологія?	
7	На що поділяються історичні періоди?	
8	Що таке рік?	
9	Що таке десятиліття?	
10	Що таке століття?	
11	Що таке тисячоліття?	
12	Як називається значна подія, з якої починають своє ліпчислення народи?	
13	Від якої події відраховують час християни ?	
14	Як називається час до народження Ісуса Христа?	
15	Як називається час після народження Ісуса Христа?	
16	Від якої події відраховують час мусульмани ?	
17	Як називаються історичні періоди людського суспільства?	
18	Який існує ще поділ історії людства на періоди?	

ТЕМА 3

КРАЇНА УКРАЇНА НА МАПІ СВІТУ

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

Словник

1	автономний		19	південь	
2	беріг		20	північ	
3	впадати		21	північний схід	
4	гора		22	півострів	
5	держава		23	площа	
6	ділити, поділяти		24	поділятися	
7	довжина		25	приблизно	
8	європейський		26	разом узяті	
9	загальний		27	річка	
10	захід		28	розташований	
11	квадратний кілометр		29	світ	
12	кілометр		30	складати	
13	кордон		31	становити	
14	лежати		32	столиця	
15	межувати		33	район	
16	море		34	територія	
17	область		35	текти	
18	південний захід		36	частина	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст.

Україна – це велика країна. Україна – це європейська держава. Вона розташована у центрі Європи. На заході Україна межує з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, на південному заході – з Румунією і Молдовою, на півночі – з Білоруссю, на північному сході з Російською Федерацією. На півдні України лежать Чорне море і Азовське море. Між ними розташований Кримський півострів (Крим).

Чорне та Азовське моря. Півострів Крим

В Україні багато річок. Найбільша річка України – Дніпро.

Дніпро на мапі України

Дніпро в Києві

Річка Дніпро тече з півночі на південь України і впадає в Чорне море. Дніпро ділить країну на дві частини – Правобережну Україну і Лівобережну Україну. На заході України є гори Карпати, на півдні Криму – Кримські гори.

Гори Карпати

Площа України – понад шістсот три тисячі кілометрів (603000 км²) . Це більше, ніж територія Великобританії, Бельгії, Греції, Нідерландів, Португалії, Швейцарії разом узятих. Довжина кордону України зі сходу на захід становить тисячу триста кілометрів (1300 км) , довжина кордону України з півночі на південь складає дев'ятсот кілометрів (900 км). Загальна довжина всіх кордонів України становить приблизно шість тисяч п'ятсот кілометрів (6500 км) .

Столиця України – місто Київ. Це велике і красиве місто. Київ розташований у центрі країни на берегах річки Дніпро.

Київ – столиця України

Україна має двадцять чотири (24) області та Автономну Республіку Крим. Обласні й великі міста поділяються на райони. Місто Суми – центр Сумської області. Місто Суми має два райони.

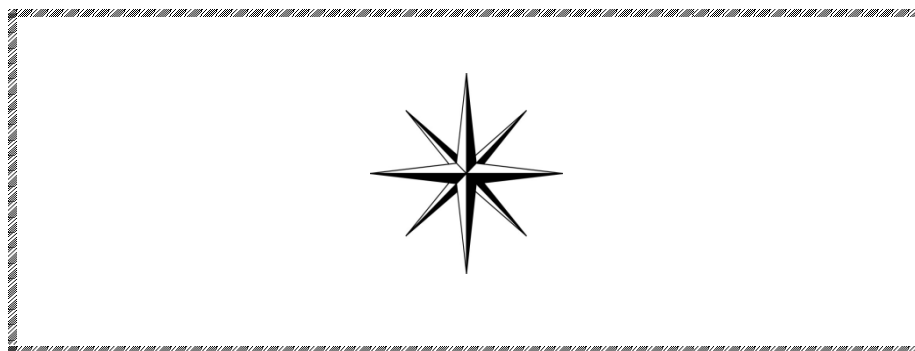

Завдання 3. Випишіть з тексту власні географічні найменування.

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	
6		14	
7		15	
8		16	

Завдання 4. Напишіть слова, які називають сторони світу.

Сторони світу

Завдання 5. З'єднайте антоніми.

Слова: схід, велика, центр, північ, північний схід, острів, багато, найбільша, ділить, гора, поділяються, більше ніж, разом, приблизно.

1	маленька		8	поодинці	
2	південний захід		9	об'єднує	
3	найменша		10	мало	
4	менш ніж		11	південь	
5	точно		12	захід	
6	периферія		13	материк	
7	впадина		14	об'єднуються	

Завдання 6. З'єднайте близькі за значенням слова.

Слова: мапа, велика, розташована, межує, між, ділить, становить, приблизно, красиве, і.

1	немала		4	складає	
---	--------	--	---	---------	--

2	поділяє		5	граничить	
3	гарне		6	карта	
	розміщується			орієнтовно	
	та			поміж	

Завдання 7. Підберіть до прикметників споріднені іменники.

1	світовий		13	східний	
2	український		14	федеральний	
3	європейський		15	морський	
4	державний		16	острівний	
5	центральний		17	річковий	
6	західний		18	частковий	
7	південний		19	гірський	
8	північний		20	кілометровий	
9	територіальний		21	довгий	
10	столичний		22	прикордонний	
11	міський		23	обласний	
12	республіканський		24	районний	

Завдання 8. Підберіть до іменників споріднені прикметники та дієприкметники.

1	велич		8	захід	
2	Європа		9	схід	
3	південь		10	розташування	
4	північ		11	Крим	
5	більшість		12	правобережжя	
6	квадрат		13	лівобережжя	
7	краса		14	автономія	

Завдання 9. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: Україна, країна, держава, центр, мапа, світ, Європа, захід, північ, схід, федерація, південь, море, півострів, Крим, річка, Дніпро, частина, гора, Карпати, площа, кілометр, територія, довжина, кордон, столиця, місто, беріг, область, республіка, район, Суми.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1				

2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				
32				

Завдання 10. Утворіть родові форми та форму множини прикметників та дієприкметників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1	великий			

2	європейський			
3	розташований			
4	південний			
5	північний			
6	російський			
7	чорний			
8	кримський			
9	найбільший			
10	правобережний			
11	лівобережний			
12	квадратний			
13	красивий			
14	автономний			
15	сумський			

Завдання 11. З'єднайте іменники з прикметниками.

Прикметники: велика, європейська, південний, північний, Чорне, Азовське, Кримський, Правобережна, Лівобережна, Кримські, велике і красиве, Сумська.

1	область	7	море
2	місто	8	море
3	Україна	9	півострів
4	Україна	10	гори
5	захід	11	схід
6	країна	12	держави

Завдання 12. Провідмініюйте дієслова

	лежати	ділити	мати
Я			
ТИ			
ВІН			
МИ			
ВИ			
ВОНИ			
!!!			
!!!			

Завдання 13. Провідмініуйте дієслова з неповною парадигмою.

	межувати	впадати	становити	складати	поділяти
ВІН					
ВОНИ					

Завдання 14. Випишіть з тексту словосполучення з числівниками.

1		5	
2		6	
3		7	
4		8	

Завдання 15. Прочитайте словосполучення іменник+іменник. Визначте відмінок другого іменника. Зробіть висновки.

1	центр Європи	9	південь Криму
2	захід України	10	площа України
3	річка Дніпро	11	територія Великобританії
4	гори Карпати	12	довжина кордону України
5	довжина зі сходу на захід	13	столиця України
6	місто Київ	14	береги річки Дніпро
7	республіка Крим	15	Місто Суми
8	країна Україна	16	мапа світу

Завдання 16. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів.

1	межує з Польщею		тече з півночі на південь
2	межує на південному заході		впадає в Чорне море
3	лежать на півдні		ділить країну на дві частини
4	поділяються на райони		має автономну республіку

Завдання 17. Закінчіть речення

1	Україна розташована
2	На півдні України лежать
3	Між Чорним і Азовським морями розташований
4	Дніпро ділить країну на дві частини –
5	На заході України є
6	Площа України –
7	Області й великі міста поділяються на

Завдання 18. Напишіть відповіді.

1	Яка країна Україна?	
2	Де розташована Україна?	
3	З якими країнами Україна межує на заході?	
4	З якими країнами Україна межує на південному заході?	
5	З якими країнами Україна межує на півночі?	
6	З якими країнами Україна межує північному сході?	
7	Які моря має Україна? Де вони лежать?	
8	Що розташоване між морями?	
9	Як називається найбільша річка України?	
10	Як вона тече? Куди вона впадає?	
11	На які дві частини поділяє країну найбільша річка?	

12	Які гори є в Україні?	
13	Яка площа України?	
14	Скільки кілометрів складає довжина кордону України зі сходу на захід?	
15	Скільки кілометрів складає довжина кордону України з півночі на південь?	
16	Скільки кілометрів складає загальна довжина кордонів України?	
17	Яке місто є столицею України? Де воно розташоване?	
18	Скільки областей має Україна?	
19	На що поділяються області й великі міста?	
20	Центром якої області є Суми?	

ТЕМА 4

ДЕРЖАВА УКРАЇНА

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

Словник

1	глава (голова)	21	контролювати
2	головний	22	культурний
3	виконавчий	23	мати
4	виконувати	24	міністр
5	Верховна Рада	25	назва
6	Верховний Суд	26	належати

7	вирішувати		27	народ	
8	влада		28	обирати	
9	демократичний		29	орган влади	
10	демократія		30	основний	
11	депутат		31	парламент	
12	держава		32	питання	
13	державний		33	політичний	
14	ділити		34	президент	
15	економічний		35	прем'єр-міністр	
16	закон		36	призначати	
17	законодавчий		37	розвиток	
18	кабінет		38	створювати	
19	конституційний		39	суд	
20	Конституція		40	судовий	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст.

Держава – це парламент, президент, уряд, суд.

Україна – демократична держава. Влада в Україні належить народу. Україна має головний (основний) закон. Це – Конституція. Конституція України ділить державну владу на **законодавчу, виконавчу і судову.**

Законодавча влада створює закони держави. Парламент – це орган законодавчої влади. Він вирішує питання економічного, політичного і культурного розвитку країни. Парламент України називається Верховна Рада України. У Верховній Раді України понад чотириста (400) депутатів. Народ України обирає депутатів на 5 років.

Парламент України – Верховна Рада

Виконавча влада виконує закони держави. Органи виконавчої влади в Україні – це Президент і уряд. Президент України – глава держави. Народ України обирає Президента на 5 років. Верховна Рада призначає Уряд України. Уряд України має назву Кабінет Міністрів. Глава українського уряду – прем'єр-міністр.

Уряд України – Кабінет Міністрів

Судова влада контролює виконання законів. Органи судової влади України – Конституційний Суд, Верховний Суд та інші суди.

Завдання 3. Впишіть іменники, які мають відношення до поняття “держава”.

1		8	
2		9	
3		10	
4		11	
5		12	
6		13	
7		14	

Завдання 4. Впишіть власні назви.

1	
2	
3	
4	
5	

6	
7	
8	
9	

Завдання 5. *Випишіть із тексту прикметники, які позначають види державної влади в Україні. Випишіть із тексту фрази, які позначають дії цієї влади.*

1		
2		
3		

Завдання 6. *З'єднайте протилежні за значенням слова.*

Слова: демократія, головний, ділити, створювати, вирішувати питання, розвиток.

1	руйнувати		4	другорядний	
2	автократія		5	об'єднувати	
3	деградація		6	порушувати питання	

Завдання 7. *З'єднайте близькі за значенням слова.*

Слова: демократія, головний, закон, ділити, створювати, питання, обирати, назва.

1	основний		7	поділяти	
2	утворювати		8	норма	
3	вибирати		9	народовладдя	
4	найменування		10	проблема	

Завдання 8. *З'єднайте слово з його визначенням.*

Слова: Конституція, парламент, депутат, закон, президент, прем'єр-міністр, контролювати.

1	Здійснювати контроль.	
2	Документ, що регулює найважливіші суспільні відносини шляхом встановлення загальнообов'язкових правил.	
3	Найвищий виборний орган державної законодавчої влади.	

4	Голова Кабінету Міністрів в Україні.	
5	Основний закон держави.	
6	Голова держави .	
7	Особа, обрана до органу державної влади.	

Завдання 9. Підберіть до прикметників та дієприкметників споріднені іменники.

1	парламентський		10	річний	
2	урядовий		11	країнознавчий	
3	український		12	законодавчий	
4	народний		13	владний	
5	конституційний		14	судовий	
6	питальний		15	президентський	
7	розвинений		16	державний	
8	органічний		17	депутатський	
9	виконавчий		18	називний	

Завдання 10. Підберіть до іменників споріднені прикметники.

1	демократія		7	суд	
2	голова		8	економіка	
3	основа		9	політика	
4	держава		10	культура	
5	закон		11	верховенство	
6	виконання		12	конституція	

Завдання 11. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	судити		5	питати	
2	володіти		6	розвивати	
3	організувати		7	радити	
4	виконувати		8	називати	

Завдання 12. Підберіть до іменників споріднені дієслова.

1	суд		6	приналежність	
2	виконання		7	створення	
3	питання		8	обирання	

4	контроль		9	вирішення	
5	назва		10	призначення	

Завдання 13. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: Україна, держава, парламент, президент, уряд, суд, влада, народ, закон, конституція, орган, питання, розвиток, країна, рада, депутат, рік, глава, кабінет, міністр.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				

Завдання 14. Утворіть родові форми та форму множини прикметників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1	демократичний			
2	головний			

3	основний			
4	державний			
5	законодавчий			
6	виконавчий			
7	судовий			
8	економічний			
9	політичний			
10	культурний			
11	верховний			
12	український			
13	конституційний			

Завдання 15. З'єднайте іменники з прикметниками.

Прикметники: демократична, головний, законодавча, виконавча, судова, економічний, політичний, культурний, Верховна, український, Конституційний, Верховний.

1	розвиток	7	розвиток
2	розвиток	8	державна
3	закон	9	уряд
4	рада	10	влада
5	влада	11	влада
6	суд	12	суд

Завдання 16. Провідмініюйте дієслова.

	мати	обирати	контролювати	виконувати
я				
ти				
він				
ми				
ви				
вони				
!!!				

	належати	створювати	призначати	вирішувати
я				
ти				
він				
ми				
ви				
вони				
!!!				

Завдання 17. Прочитайте іменник із залежними словами. Визначте відмінки залежних слів.

1	влада в Україні	6	глава держави
2	закони держави	7	Кабінет Міністрів
3	орган законодавчої влади	8	виконання законів
4	питання розвитку країни	9	органи судової влади України
5	Парламент України	10	державна Україна

Завдання 18. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	належить народу	6	обирає депутатів
2	має головний (основний) закон	7	виконує закони
3	ділить державну владу	8	призначає Уряд
4	створює закони	9	контролює виконання
5	вирішує питання	10	має назву

Завдання 19. Закінчіть речення.

1	Держава – це парламент,
2	Конституція України ділить державну владу на
3	Законодавча влада створює

4	Парламент України називається
5	Органи виконавчої влади в Україні – це
6	Уряд України має назву
7	Судова влада контролює

Завдання 20. Напишіть відповіді.

1	Яка держава Україна?	
2	Кому належить влада в Україні?	
3	Що таке Конституція?	
4	Які три влади визначає Конституція України?	
5	Які у цих влад функції?	
6	Що таке парламент?	
7	Яку назву має парламент України?	
8	На який час народ України обирає депутатів парламенту?	
9	Які органи має виконавча влада в Україні?	
10	Яку назву має уряд України?	
11	Хто в Україні є главою держави?	
12	Хто в Україні є главою уряду?	
13	Які органи має судова влада в Україні?	

ТЕМА 5

ДЕРЖАВНА СИМВОЛІКА УКРАЇНИ

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

Словник

1	багатство		46	море	
2	Бог, бог		47	народ	
3	геральдика		48	небо	
4	герб		49	однаковий	
5	гімн		50	офіційний	
6	горизонтальний		51	під час	
7	вгорі (угорі)		52	пісня	
8	вексилологія		53	положити душу	
9	визначає		54	поле	
10	виконується		55	полотнище	
11	відмітний		56	прапор	
12	влада		57	праця	
13	вмерти		58	предмети	
14	вниз(униз)		59	прийняти	
15	внизу(унизу)		60	прийнято	
16	воля		61	прямокутний	
17	ворог		62	птах	
18	вставати		63	пшеничний	
19	державна		64	р'ймський	
20	державний		65	рід	
21	довжина		66	розташований	
22	доля		67	роса	
23	душа		68	свобода	
24	емблема		69	сила	
25	єдність		70	сильний	
26	жовтий		71	символ	
27	закон		72	символіка	
28	запанувати		73	синій	
29	захищати		74	слава	

30	зброя		75	смуга	
31	згинути		76	спеціальний	
32	звучати		77	співвідношення	
33	земля		78	сонце	
34	знак		79	соціальний	
35	зображувати		80	схожий	
36	зуб		81	тіло	
37	існувати		82	тканина	
38	козацький		83	тризуб	
39	кольор		84	униз (вниз)	
40	краса		85	урочистий	
41	летіти		86	усміхатися	
42	мати		87	церемонія	
43	мелодія		88	цінність	
44	мир		89	ширина	
45	мирний		90	щит	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст.

Державна символіка – це спеціальні знаки, символи держави, які визначає Конституція країни. Кожна держава має свої державні символи – герб, прапор і гімн.

Герб – це емблема, відмітний знак держави. На гербі зображують предмети – символи країни. Герби, їх мову, їх символи вивчає історична наука геральдика.

Герб України

Великий герб України (проект)

Герб України має велику і довгу історію. Та офіційно він існує з тисяча дев'яносто дев'яносто другого (1992) року. Герб України має форму прямокутного щита. На щиті розташований дуже цікавий знак. Він

називається тризуб, тому що має три зуби. Це дуже старий символ. Що символізує тризуб? Одні науковці вважають, що це сильний птах, який захищає країну від ворогів. Подивіться уважно! Тризуб дійсно схожий на птаха, який летить униз. Інші науковці думають, що тризуб – це зброя, символ влади і сили. Такий тризуб можна побачити, наприклад, у римського бога моря Нептуна.

Давньоримський Бог моря – Нептун

Прапор - полотнище (тканина), яке має прямокутну форму і спеціальні кольори. Прапори вивчає історична наука вексилологія. Кольори прапора України – синій і жовтий. На прапорі України дві горизонтальні смуги однакової ширини: синя вгорі, жовта внизу. Співвідношення довжини прапора до його ширини – три до двох (3:2). У тисяча чотириста десятому (1410) році такий прапор був прапором міста Львів. Що символізує український прапор? Синій колір символізує мирне небо України. Жовтий колір символізує пшеничні поля.

Символи державного прапора України

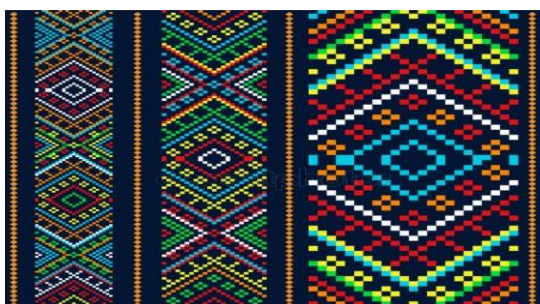
Український прапор показує головні цінності українського народу: мир, працю, красу і багатство рідної землі. Двадцять восьмого (28) січня тисяча дев'яносто дев'яносто другого (1992) року Верховна Рада України прийняла закон про державний прапор України. День державного прапора України буває двадцять третього (23) серпня кожного року.

Святкування Дня державного прапора

Гімн – урочиста пісня або мелодія, яка є символом державної або соціальної єдності. Гімн виконується на офіційних церемоніях. Гімн звучить під час важливих подій в житті країни. Під час гімна прийнято вставати. Пісня «Ще не вмерла Україна» була написана в дев'ятнадцятому (19) столітті. Вона стала офіційним гімном України шостого (6) березня дві тисячі третього (2003) року, коли Верховна Рада України прийняла закон «Про державний гімн України».

Офіційний текст державного гімну України

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду

Завдання 3. Впишіть іменники, які мають відношення до поняття “символіка”.

1		8	
2		9	

3		10	
4		11	
5		12	
6		13	
7		14	

Завдання 4. *Впишіть власні назви.*

1	
2	
3	
4	
5	

Завдання 5. *Впишіть абстрактні іменники*

1		7	
2		8	
3		9	
4		10	
5		11	
6		12	

Завдання 6. *Впишіть дати*

1	
2	
3	
4	
5	
6	

Завдання 7. *Впишіть слова, які позначають розміри та розташування предметів.*

1		3	
2		4	

Завдання 8. З'єднайте протилежні за значенням слова.

Слова: велика, довга, офіційно, цікавий, старий, сильний, захищає, ворог, униз, інші, влада, сила, горизонтальні, однакові, вгорі, мирний, головні, мир, праця, краса, багатство, рідна, урочиста, єдність, важливий, вставати, вмерла, слава, свобода, усміхатися.

1	коротка		16	слабкий	
2	новий		17	приватно	
3	друг		18	маленька	
4	ті ж самі		19	нападає	
5	вертикальні		20	нудний	
6	безвладдя		21	вгору	
7	різні		22	слабкість	
8	воєнний		23	внизу	
9	війна		24	другорядні	
10	відпочинок		25	потворність	
11	бідність		26	чужа	
12	буденна		27	роз'єднаність	
13	незначущий		28	сідати	
14	ганьба		29	ожила	
15	неволя		30	плакати	

Завдання 9. З'єднайте близькі за значенням слова.

Слова: спеціальні, емблема, великий, вважають, захищає, уважно, дійсно, наприклад, мирне, поля, головні, цінність, праця, багатство, кожного року, урочиста, єдність, прийнято, слава, воля.

1	чималий		11	щороку	
2	боронить		12	думають	
3	пильно		13	символ	
4	святкова		14	насправді	
5	спокійне		15	приміром	
6	основні		16	лани	
7	робота		17	пріоритет	
8	соборність		18	надбання	
9	свобода		19	особливі	
10	заведено		20	знаменитість	

Завдання 10. З'єднайте слово з його визначенням.

Слова: державна символіка, геральдика, прапор, вексилологія, гімн, церемонія, офіційний.

1	Історична наука, яка вивчає герби.	
2	Урочиста процедура, що відбувається за особливою нагодою.	
3	Урядовий, службовий.	
4	Державний символ, полотнище, яке має прямокутну форму і спеціальні кольори.	
5	Історична наука, яка вивчає прапори.	
6	Урочиста пісня або мелодія, яка є символом державної або соціальної єдності.	
7	Спеціальні знаки, символи держави, які визначає Конституція країни.	

Завдання 11. Підберіть до прикметників та дієприкметників споріднені іменники.

1	символічний		13	пташиний	
2	знаковий		14	ворожий	
3	державний		15	збройний	
4	конституційний		16	владний	
5	предметний		17	сильний	
6	мовний		18	божий	
7	науковий		19	морський	
8	історичний		20	кольоровий	
9	річний		21	смугастий	
10	широкий		22	співвідносний	
11	довгий		23	міський	
12	церемоніальний		24	братський	
13	єдиний		25	сонячний	
14	мелодійний		26	ворожий	
15	пісенний		27	вільний	
16	небесний		28	славетний	
17	український		29	життєвий	
18	цінний		30	народний	
10	мирний		31	красивий	
11	працелюбний		32	багатий	
12	земний		33	законний	

Завдання 12. Підберіть до іменників споріднені прикметники.

1	держава		14	цікавість	
2	специфіка		15	старість	
3	відміна		16	сила	
4	історія		17	схожість	
5	величъ		18	Рим	
6	довжина		19	синь	
7	жовтизна		20	горизонт	
8	однаковість		21	голова	
9	молодість		22	родина	
10	Україна		23	урочистість	
11	мир		24	соціум	
12	пшениця		25	офіціоз	
13	важливість		26	козак	

Завдання 13. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	символізувати		8	співвідносити	
2	значити		9	цінувати	
3	ворогувати		10	працювати	
4	володіти		11	багатіти	
5	співати		12	діяти	
6	єднатися		13	жити	
7	славити		14	звільнити	

Завдання 14. Підберіть до іменників споріднені дієслова.

1	зображення		9	символ	
2	виконання		10	захист	
3	вивчення		11	політ	
4	існування		12	дума	
5	назва		13	побачення	
6	показ		14	звук	
7	прийняття		15	усмішка	
8	панування		16	маєток	

Завдання 15. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: символ, герб, прапор, гімн, емблема, предмет, мова, наука, рік, форма, щит, зуб, птах, ворог, науковець, зброя, влада, сила, море, полотнище, тканина, колір, смуга, ширина, співвідношення, довжина, небо, цінність, мир, праця, краса, багатство, земля, пісня, мелодія, єдність, церемонія, подія, життя, слава, воля, доля, роса, сонце, душа, тіло, рід.

	він	вона	воно	вони
1	знак			знаки
2		держав		держави
3			поле	поля
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				

29				
30				
31				
32				
33				
34				
35				
36				
37				
38				
39				
40				
41				
42				
43				
44				
45				
46				
47				
48				
49				
50				

Завдання 16. Утворіть родові форми та форму множини прикметників, числівників, займенників і дієприкметників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1	державний			
2	спеціальний			
3	відмітний			
4	історичний			
5	великий			
6	довгий			
7	прямокутний			
8	розташований			
9	цікавий			

10	старий			
11	сильний			
12	український			
13	конституційний			
14	схожий			
15	римський			
16	синій			
17	жовтий			
18	горизонтальний			
19	однаковий			
20	мирний			
21	пшеничний			
22	головний			
23	рідний			
24	верховний			
25	урочистий			
26	соціальний			
27	офіційний			
28	важливий			
29	молодий			
30	козацький			

Завдання 17. З'єднайте іменники з прикметниками.

Прикметники: державна, спеціальні, кожна, відмітний, історична, велика, довга, прямокутний, цікавий, старий, сильний, римський, прямокутна, український, синій, мирне, жовтий, пшеничні, головні, рідна, урочиста, соціальна, офіційна, важлива, козацький, офіційний.

1	колір	14	колір
2	символіка	15	знаки
3	знак	16	знак
4	історія	17	наука
5	щит	18	державна
6	рід	19	текст
7	птаха	20	бог
8	форма	21	поля
9	прапор	22	земля

10	цінності	23	небо
11	пісня	24	символ
12	церемонія	25	єдність
13	подія	26	гімн

Завдання 18. Провідмініуйте дієслова.

	мати	визначати	зображувати	вивчати	виконувати
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	існувати	захищати	подивитися	прийняти	побачити
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	летіти	вставати	усміхнутися	думати	вважати
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

Завдання 19. Провідмініуйте дієслова, які змінюються, як правило, за неповною парадигмою.

	називатися	символізувати	бувати	звучати
ВІН				
ВОНИ				

Завдання 20. Прочитайте іменник с залежними словами. Визначте відмінки залежних слів. Зробіть висновки.

1	символи держави	10	бог моря Нептун
2	Конституція країни	11	кольори державного прапора
3	наука геральдика	12	смуги однакової ширини
4	форма прямокутного щита	13	співвідношення довжини до ширини
5	символ влади і сили	14	наука вексилологія
6	прапор міста Львів	15	закон про державний гімн України
7	цінності українського народу	16	події в житті країни
8	багатство рідної землі	17	символ державної єдності
9	закон про державний прапор України	18	день державного прапора України

Завдання 21. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	визначає символи держави	10	має прямокутну форму
2	зображують предмети	11	називається тризуб
3	вивчає герби і прапори	12	захищає країну від ворогів
4	має велику і довгу історію	13	побачити у римського бога
5	існує з 1992 (другого) року	14	виконується на офіційних церемоніях
6	запануєм у своїй сторонці	15	положим душу й тіло за свободу
7	має і спеціальні кольори	16	був прапором
8	символізує мирне небо	17	показує головні цінності

9	прийняла закон	18	стала офіційним гімном

Завдання 22. Закінчіть речення.

1	Державні символи – це
2	Герб – це
3	Геральдика вивчає
4	Герб України існує з
5	Герб України має форму
6	Тризуб називається так, тому
7	Тризуб– це
8	Прапор – це
9	Вексилологія вивчає
10	Кольори прапора України –
11	Синій колір символізує
12	Жовтий колір символізує
13	Український прапор показує головні цінності українського народу:
14	Гімн – це
15	Під час гімна

Завдання 23. Напишіть повні відповіді.

1	Що таке державна символіка?	
2	Які державні символи ви знаєте?	
3	Що таке герб?	
4	Що таке прапор?	
5	Що таке гімн?	

6	Яка історична наука вивчає герби?	
7	Яка історична наука вивчає прапори?	
8	Яку форму має державний герб України?	
9	Що зображено на державному гербі України?	
10	Що позначає тризуб?	
11	Які кольори українського прапора?	
12	Що символізує синій колір?	
13	Що символізує жовтий колір?	
14	Які головні цінності українського народу?	
15	Як називається пісня, яка стала офіційним гімном України?	
16	З якого року офіційно існує державний герб України?	
17	З якого року офіційно існує державний прапор України?	
18	З якого року офіційно існує державний гімн України?	

ТЕМА 6 НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

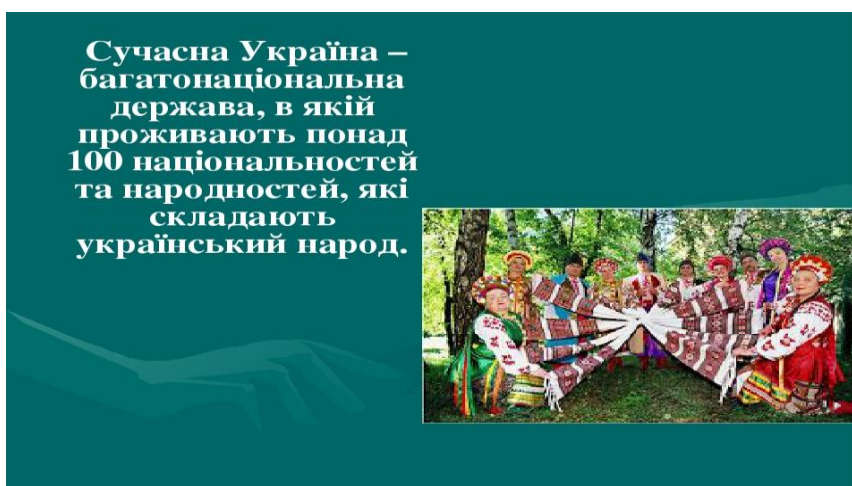
Словник

1	більшість		9	населення	
2	житель		10	національність	
3	інший		11	приблизно	
4	культура		12	спілкування	
5	люди		13	становити	
6	мешканець		14	столиця	
7	мільйон		15	територія	
8	народ		16	чоловік (людина)	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст рідною мовою.

Населення – це люди, які живуть на території країни. Населення України становить більше ніж сорок мільйонів (40 000 000) чоловік.

Більшість жителів України українці. Разом з українцями в Україні живуть росіяни, білоруси, поляки, євреї, татари і люди інших національностей. Українці і люди інших національностей, які живуть в Україні, – це український народ. Він має свою мову і свою культуру. В Україні одна державна мова – українська. Російська мова є мовою спілкування. Дві третини населення України вільно говорить російською.

Українці живуть також в інших країнах світу – в Росії, США, Канаді, Аргентині, Австралії та країнах Європи. Більшість жителів України живе у містах. У столиці України, місті Києві, не менше ніж 3 мільйони мешканців,

в Харкові – приблизно 2 мільйони, в Донецьку, Дніпрі, Одесі – 1 мільйон чоловік, в Запоріжжі – дев'ятсот тисяч (900 000) жителів, у Львові – вісімсот тисяч (800) чоловік.

Завдання 3. Випишіть із тексту слова, які позначають національності.

1		4	
2		5	
3		6	

Завдання 4. Випишіть із тексту слова, які позначають людей.

1		4	
2		5	
3		6	

Завдання 5. Випишіть із тексту власні назви.

1		10	
2		11	
3		12	
4		13	
5		14	
6		15	
7		16	
8		17	
9		18	

Завдання 6. Випишіть із тексту словосполучення, які позначають кількість.

1		4	
2		5	
3		6	

Завдання 7. З'єднайте протилежні за значенням слова.

Слова: приблизно, більшість, разом, інші, свій, менше ніж

1	меншість		4	чужий	
2	ті ж самі		5	окремо	
3	більше ніж		6	точно	

Завдання 8. З'єднайте близькі за значенням слова.

Слова: населення, становити, приблизно, чоловік, житель, жити.

1	орієнтовно		4	мешкати	
2	мешканець		5	особа	
3	складати		6	народ	

Завдання 9. З'єднайте слово з його визначенням.

Слова: населення, національність, народ, мешканець, мільйон

1	Людина, яка живе в певному місці.	
2	Сукупність людей із загальним походженням.	
3	Приналежність особи до нації, держави або народу.	
4	Тисяча тисяч.	
5	Люди, які живуть на території країни.	

Завдання 10. Підберіть до прикметників та дієприкметників споріднені іменники.

1	населений		8	національний	
2	людяний		9	народний	
3	територіальний		10	мовний	
4	мільйонний		11	культурний	
5	більший		12	європейський	
6	український		13	міський	
7	російський		14	столичний	

Завдання 11. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	населяти		4	спілкуватися	
2	жити		5	мешкати	
3	мовити		6	перебільшувати	

Завдання 12. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: населення територія, країна, Україна, мільйон, більшість, житель, українець, росіянин, білорус, поляк, єврей, татарин, національність, народ, мова, культура, спілкування, третина, світ, Росія, Європа, місто, столиця, мешканець, Харків, Одеса.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				

Завдання 13. З'єднайте іменники з прикметниками та займенниками.

Прикметники, займенники: інший, український, свій, державний.

1	національності	3	культура
2	народ	4	мова

Завдання 14. Провідмініуйте дієслова.

	становити	жити	мати	говорити
я	-----			
ти	-----			
він				
ми	-----			
ви				
вони				
!!!				

Завдання 15. Прочитайте словосполучення іменник+іменник. Визначте відмінок другого іменника. Зробіть висновки.

1	територія країни	5	країни світу
2	населення України	6	столиця України
3	більшість жителів	7	місто Київ
4	люди інших національностей	8	мова спілкування

Завдання 16. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	живуть на території країни	6	є мовою спілкування
2	має свою мову і свою культуру	7	живуть в Україні

Завдання 17. Закінчіть речення.

1	Населення – це люди,
2	Державна мова України –
3	У столиці України, місті Києві, мешкає
4	Населення України становить
5	Український народ – це люди
6	Український народ має
7	Найбільші міста України – це

Завдання 18. Напишіть відповіді.

1	Скільки приблизно чоловік мешкає в Україні?	
2	Хто за національністю мешканці України?	
3	Яка державна мова в Україні?	
4	Де живе більшість жителів України – у містах чи селах?	
5	Скільки мешканців у столиці України?	
6	Які найбільші міста України?	

ТЕМА 7 ІНОЗЕМЦІ В УКРАЇНІ

Словник

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

1	адміністративний		44	обставини	
2	армія		45	орган влади	
3	бізнес		46	освіта	
4	брати участь		47	особа	
5	виконувати		48	отримати	
6	виняток		49	охорона	
7	відповідальність		50	партія	
8	віза		51	перебувати	
9	влада		52	підстава	
10	власність		53	поважати	
11	встановлений		54	повинен	
12	вчинили		55	політичний	
13	громадянин		56	порушення	
14	громадянство		57	постійно	

15	державний		58	походження	
16	договор		59	право	
17	дозвіл		60	правовий	
18	дотримуватися		61	правопорушення	
19	життя		62	приїхати	
20	завдавати		63	приналежність	
21	загальний		64	проживати	
22	законний		65	расовий	
23	зареєструвати		66	регулювати	
24	захищати		67	релігія	
25	звичай		68	референдум	
26	здійснення		69	рід	
27	здобути освіту		70	рівний	
28	здоров'я		71	самоврядування	
29	злочин		72	свобода	
30	зобов'язаний		73	складатися	
31	іноземець		74	служити	
32	користуватися		75	соціальний	
33	культура		76	ставлення	
34	майно		77	стан	
35	майновий		78	стаття	
36	міжнародний		79	статус	
37	населення		80	такий самий	
38	народ		81	тимчасово	
39	національний		82	традиція	
40	незалежно		83	характер	
41	нести		84	член партії	
42	обирати		85	шанувати	
43	обов'язок		86	шкода	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст рідною мовою.

Населення України складається з громадян України та іноземців. Іноземці – це громадяни інших країн і люди без громадянства, які постійно або тимчасово живуть в Україні.

Іноземні студенти в українському національному одязі

Заміж за іноземця

Життя іноземців в країні регулюють закони України. Це Конституція України і Закон "Про правовий статус іноземців в Україні". Для того щоб приїхати в Україну, іноземець повинен отримати дозвіл у держави. Цей дозвіл називається віза.

Українська віза

Іноземець повинен зареєструвати свій паспорт там, де він живе або вчиться. Іноземні студенти – це іноземці, які приїхали в Україну, щоб здобути освіту. Вони живуть в Україні тимчасово. Іноземці в Україні живуть за законами української держави. Вони мають права і обов'язки. Іноземці мають права на освіту, охорону здоров'я, бізнес. Держава Україна захищає життя і власність іноземців. Іноземці не можуть служити в українській армії, обирати і бути обраними до органів державної влади України. Іноземці зобов'язані виконувати закони України, поважати культуру, звичаї і традиції українського народу. Іноземець несе відповідальність за порушення законів України.

Завдання 3. Прочитайте та перекладіть текст рідною мовою. Вивчіть закони України, які регулюють права та обов'язки іноземців.

Конституція України

«**Стаття 26.** Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також мають такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України».

Закон України «Про правовий статус іноземців»

«**Стаття 1.** Іноземці є рівними перед законом незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової та національної приналежності, статі, мови, ставлення до релігії, роду і характеру занять, інших обставин. Здійснення іноземцями своїх прав і свобод не повинно завдавати шкоди національним інтересам України, правам, свободам і законним інтересам її громадян та інших осіб, які проживають в Україні. Іноземці зобов'язані поважати та дотримуватися Конституції і законів України, шанувати традиції та звичаї народу України ».

«**Стаття 16.** Іноземці не можуть бути членами політичних партій України».

«**Стаття 23.** Іноземці не можуть обирати і бути обраними до органів державної влади та самоврядування, а також брати участь у референдумах».

«**Стаття 29.** Іноземці, які вчинили злочини, адміністративні або інші правопорушення, несуть відповідальність на загальних підставах».

Завдання 4. Випишіть із тексту абстрактні іменники.

1		11	
2		12	
3		13	
4		14	
5		15	

6		16	
7		17	
8		18	
9		19	
10		20	

Завдання 5. *Впишіть із тексту власні назви.*

1	
2	
3	

Завдання 6. *Впишіть із тексту іменники, які називають людей.*

1		4	
2		5	
3		6	

Завдання 7. *З'єднайте протилежні за значенням слова.*

Слова: постійно, закон, приїхати, отримати, здоров'я, здобути, право, захищати, влада, поважати, порушення, виняток, міжнародний, рівний, незалежно, інший, завдавати шкоди, шанувати, відповідальність, загальний.

1	беззаконня		11	уїхати	
2	втратити		12	безправність	
3	безвладдя		13	нападати	
4	правило		14	зневажати	
5	неоднаковий		15	дотримання	
6	приносити користь		16	внутрішній	
7	той самий		17	віддати	
8	в залежності		18	тимчасово	
9	безвідповідальність		19	часний	
10	нехтувати		20	хвороба	

Завдання 8. *З'єднайте близькі за значенням слова та вирази.*

Слова: населення, перебувають, статус, повинен, отримати, звичаї, тимчасово, обирати, виконувати, поважати, нести відповідальність, виняток, ставлення, обставина, завдавати шкоди, дотримуватися, член партії, брати участь, референдум, злочин.

1	традиції		11	опитування	
2	зобов'язаний		12	цивільний стан	
3	вибирати		13	здобути	
4	відповідати		14	живуть	
5	дочасний		15	жителі	
6	виїмок		16	шанувати	
7	випадок		17	відношення	
8	додержуватися		18	шкодити	
9	правопорушення		19	здійснювати	
10	партієць		20	долучатися	

Завдання 9. З'єднайте слово з його визначенням.

Слова: населення, іноземець, віза, паспорт, власність, політика, партія, референдум, злочин.

1	Документ, який засвідчує право на перетин кордону іноземної країни.	
2	Діяльність з управління та керівництва суспільством на основі публічної влади.	
3	Прийняття виборцями рішення з конституційних, законодавчих чи інших важливих питань.	
4	Об'єднання людей за єдиним політичним світоглядом.	
5	Злий вчинок з точки зору тієї чи іншої системи цінностей людини, групи людей чи людства.	
6	Документ, що видається державою для посвідчення особи громадянина.	
7	Сукупність людей, що постійно живуть на на якійсь території.	

Завдання 10. Підберіть до прикметників та дієприкметників споріднені іменники.

1	родовий		22	характерний	
2	релігійний		23	партійний	
3	мовний		24	злочинний	
4	статтєвий		25	відповідальний	
5	приналежний		26	шкідливий	

6	конституційний		27	здійснений	
7	особовий		28	занятий	
8	владний		29	договірний	
9	армійський		30	безпідставний	
10	власний		31	порушений	
11	життєвий		32	український	
12	бізнесовий		33	народний	
13	здоровий		34	традиційний	
14	охоронний		35	звичайний	
15	обов'язковий		36	культурний	
16	населений		37	громадянський	
17	іноземний		38	людяний	
18	законний		38	статусний	
19	дозвільний		40	державний	
20	візовий		41	правовий	
21	освітній		42	паспортний	

Завдання 11. Підберіть до іменників споріднені прикметники та дієприкметники.

1	право		9	встановлення	
2	іноземець		10	рівність	
3	Україна		11	соціум	
4	обрання		12	майно	
5	держава		13	раса	
6	обов'язок		14	національність	
7	закон		15	політика	
8	адміністрація		16	загал	

Завдання 12. Підберіть до іменників споріднені дієслова.

1	склад		11	здобуття	
2	життя		12	майно	
3	регуляція		13	захист	
4	приїзд		14	можливість	
5	отримка		15	служба	
6	назва		16	обирання	

7	реєстрація		17	виконання	
8	вчення		18	повага	
9	перебування		19	завдання	
10	користування		20	вчинок	

Завдання 13. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	населяти		8	становити	
2	дозволяти		9	мовити	
3	зобов'язати		10	ставитися	
4	охороняти		11	займатися	
5	жити		12	порушувати	
6	володіти		13	здійснювати	
7	відповідати		14	шкодити	

Завдання 14. Підберіть до прикметників споріднені прислівники.

1	постійний		4	шкідливий	
2	тимчасовий		5	поважний	
3	незалежний		6	відповідальний	

Завдання 15. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: населення, громадянин, іноземець, країна, людина, громадянство, життя, закон, статус, дозвіл, держава, віза, паспорт, освіта, право, обов'язок, охорона, здоров'я, бізнес, власність, армія, культура, звичай, традиція, відповідальність, порушення, особа, підстава, свобода, виняток, договір, стан, приналежність, стать, мова, ставлення, релігія, рід, характер, заняття, обставина, здійснення, шкода, інтерес, член, партія, орган, влада, самоврядування, референдум, злочин.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				

8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				
32				
33				
34				
35				
36				
37				
38				
39				
40				
41				
42				
43				

44				
45				
46				
47				
48				
49				
50				
51				

Завдання 16. Утворіть родові форми та форму множини прикметників та дієприкметників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1	правовий			
2		іноземна		
3			українське	
4				державні
5	законний			
6		встановлена		
7			міжнародне	
8				соціальні
9	майновий			
10		расова		
11			національне	
12				політичні
13	обраний			
14		адміністративна		
15			загальне	

Завдання 17. З'єднайте іменники з прикметниками.

Прикметники: правовий, іноземні, українська, державна, законні, міжнародний, соціальний і майновий, расова та національна, національні, політичні, адміністративні, загальні.

1	студенти	7	підстави
2	стан	8	договір
3	статус	9	приналежність
4	інтереси	10	підстави

5	правопорушення	11	партії
6	держава	12	влада

Завдання 18. Прочитайте іменникові словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	населення України	8	права на освіту, охорону здоров'я, бізнес
2	люди без громадянства	9	шкода національним інтересам України
3	статус іноземця в Україні	10	відповідальність за порушення законів
4	закони української держави	11	ставлення до релігії
5	громадяни інших країн	12	здійснення іноземцями своїх прав і свобод
6	життя і власність іноземців	13	участь у референдумах
7	життя іноземців	14	члени політичних партій України

Завдання 19. Провідмініуйте дієслова.

	жити	перебувати	проживати	мати	приїхати
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	регулювати	зареєструвати	дотримуватися	користуватися	шанувати
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	отримати	поважати	нести	здобути	складатися
я					-----
ти					-----
він					
ми					-----
ви					-----
вони					
!!!					-----

Завдання 20. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	мають права і обов'язки	11	обирати до органів державної влади
2	живуть в Україні	12	живуть за законами держави
3	регулюють життя іноземців	13	складається з громадян країни
4	отримати дозвіл у держави	14	захищає життя і власність
5	зареєструвати свій паспорт	15	служити в українській армії
6	здобути освіту	16	користуються правами і свободами
7	виконувати закони	17	поважати культуру, звичаї і традиції
8	є рівними	18	завдавати шкоди національним інтересам
9	несе відповідальність	19	шанувати традиції та звичаї
10	вчинили злочини	20	перебувають на законних підставах

Завдання 21. Закінчіть речення.

1	Іноземці – це
2	Для того щоб приїхати в Україну, іноземець
3	Іноземці мають права

4	Іноземці не можуть
5	Іноземці зобов'язані
6	Іноземець несе відповідальність

Завдання 22. Напишіть відповіді.

1	З кого складається населення України?	
2	Хто такий іноземець?	
3	Чим регулюється життя іноземців в країні?	
4	Як називаються закони, які регулюють життя іноземців в Україні?	
5	Що потрібно іноземцю, щоб приїхати в Україну?	
6	Що таке віза?	
7	Які права мають іноземці в Україні?	
8	Які обов'язки мають іноземці в Україні?	
9	Чому не повинно завдавати шкоди здійснення іноземцями своїх прав і свобод?	
10	Ким не можуть бути іноземці в Україні?	
11	За що іноземці несуть відповідальність?	

ТЕМА 8

КИЇВСЬКА РУСЬ - ДРЕВНЯ ДЕРЖАВА СХІДНИХ СЛОВ'ЯН

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

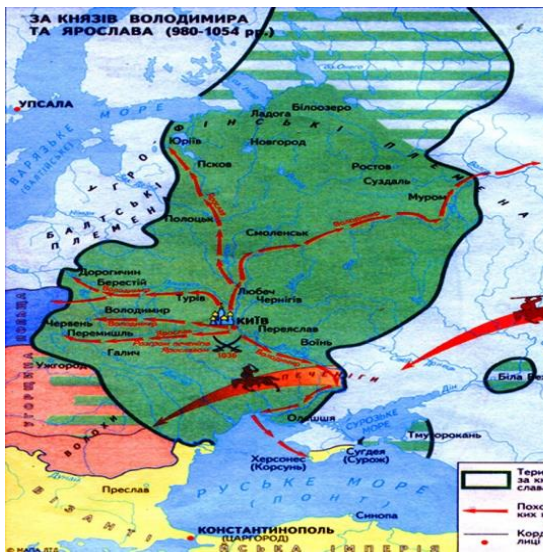
Словник

1	білорус		24	правда	
2	білоруський		25	прийняти	
3	бог		26	прийняття	
4	будинок		27	релігія	
5	вихід		28	розвиватися	
6	вірити		29	розвиток	
7	глава		30	російський	
8	древній		31	росіянин	
9	економіка		32	сильний	
10	європейський		33	слов'яни	
11	захід		34	спочатку	
12	земля		35	створити	
13	значення		36	стародавній	
14	кам'яний		37	схід	
15	князь		38	східний	
16	культура		39	храм	
17	мистецтво		40	християнство	
18	перший		41	християнський	
19	писемність		42	цивілізація	
20	південь		43	часи	
21	північ		44	частина	
22	побудувати		45	швидко	
23	початок		46	язичницький	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст рідною мовою.

У стародавні часи східні слов'яни – українці, росіяни, білоруси – жили на землі, яка називалася Русь. Центром Русі було місто Київ. У дев'ятому (IX) столітті східні слов'яни створили державу Київська Русь. Це була велика та сильна держава. Главою держави Київська Русь був князь. На півночі Київська Русь мала вихід у Балтійське море, на півдні – у Чорне море. На

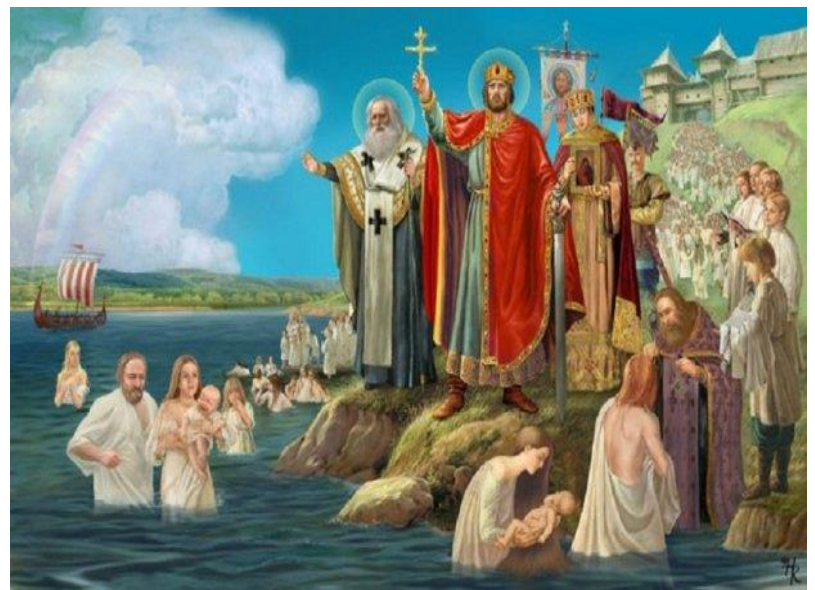
сході Київської Русі була річка Волга, а на заході – гори Карпати.

Мапа Київської Русі

Древнє місто

Велике значення у житті східних слов'ян мала релігія. Спочатку люди вірили у різних богів. Це була язичницька релігія. У дев'ятому вісімдесятому (988) році князь Володимир Великий прийняв християнство. У десятому (X) столітті Київська Русь стала християнською країною.

Володимир Великий

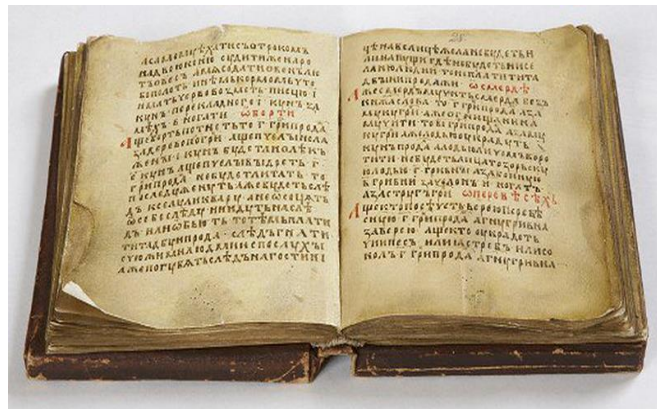
Хрещення Русі у 988 році

Прийняття християнства створило хороші умови для розвитку культури, мистецтва, писемності. Київська Русь стала частиною християнської європейської цивілізації. В одинадцятому-дванадцятому (XI – XII) століттях у Київській Русі швидко розвивалися економіка, культура, мистецтво. В цей час в Києві побудували багато кам'яних будинків,

християнських храмів. За часів князя Ярослава Мудрого (1015-1054 роки) створили перші закони держави. Збірка цих законів називалася «Руська Правда». За законами «Руської Правди» східні слов'яни жили багато років.

Київський князь Ярослав Мудрий

«Руська Правда» – перший кодекс законів Київської Русі

Київська Русь була першою державою східних слов'ян. Вона дала початок розвитку українського, російського і білоруського народів.

Завдання 3. *Випишіть із тексту власні найменування.*

1		9	
2		10	
3		11	
4		12	
5		13	

Завдання 4. *Напишіть слова, які називають людей.*

1		7	
2		8	
3		9	
4		10	
5		11	
6		12	

Завдання 5. *З'єднайте антоніми.*

Слова: древній, стародавні, східні, центр, створили, велика, сильна, північ, вихід, схід, різні, хороші, швидко, багато, початок, перший.

1	маленька		9	периферія	
2	захід		10	погані	
3	сучасні		11	мало	
4	повільно		12	південь	
5	вхід		13	західні	
6	периферія		14	слабка	
7	однакові		15	зруйнували	
8	останній		16	кінець	

Завдання 6. З'єднайте близькі за значенням слова.

Слова: стародавні, земля, називалася, створили, велика, сильна, глава, мала вихід, значення, спочатку, хороші, храм, збірка, дала початок.

1	територія		8	мала назву	
2	могутня		9	виходила	
3	важливість		10	голова	
4	напочатку		11	величезна	
5	побудували		12	древні	
6	гарні		13	започаткувала	
7	зібрання		14	церква	

Завдання 7. Підберіть до прикметників споріднені іменники.

1	божий		22	людяний	
2	річний		23	християнський	
3	прийнятний		24	умовний	
4	розвинений		25	культурний	
5	мистецький		26	писемний	
6	частковий		27	цивілізований	
7	економічний		28	будинковий	
8	храмовий		29	законний	
9	народний		30	початковий	
10	український		31	головний	
11	російський		32	княжий	
12	білоруський		33	північний	
13	часовий		34	морський	
14	слов'янський		35	південний	

15	земельний		36	східний	
16	руський		37	річковий	
17	центральний		38	західний	
18	міський		39	гірський	
19	київський		40	значний	
20	столітній		41	життєвий	
21	державний		42	релігійний	

Завдання 8. Підберіть до іменників споріднені прикметники.

1	древність		8	різниця	
2	схід		9	язичник	
3	Київ		10	християнин	
4	велич		11	камінь	
5	сила		12	українець	
6	Балтіка		13	росіянин	
7	Чорномор'я		14	білорус	

Завдання 9. Підберіть до іменників споріднені дієслова.

1	життя		5	назва	
2	створення		6	віра	
3	прийняття		7	розвиток	
4	будівля		8	данина	

Завдання 10. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	виходити		5	значити	
2	приймати		6	умовляти	
3	розвиватися		7	писати	
4	збирати		8	будувати	

Завдання 11. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: час, слов'янин, земля, Русь, центр, місто, Київ, століття, держава, князь, північ, вихід, море, південь, схід, річка, захід, гора, Карпати, значення, життя, релігія, людина, бог, рік, християнство, країна, прийняття, умова, розвиток, культура, мистецтво, писемність, частина, цивілізація, економіка, будинок, храм, закон, збірка, правда, початок, народ.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				
32				
33				
34				
35				

36				
37				
38				
39				
40				
41				
42				
43				

Завдання 12. Утворіть родові форми та форму множини прикметників, займенників та числівників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1	великий			
2		європейська		
3			стародавнє	
4				східні
5	київський			
6		російська		
7			чорне	
8				сильні
9	різний			
10		язичницька		
11			християнське	
12				кам'яні
13	мудрий			
14		перша		
15			українське	
16				білоруські

Завдання 13. З'єднайте іменники з прикметниками.

Прикметники: стародавні, східні, Київська, велика та сильна, Балтійське, Чорне, велике, різні, язичницька, християнська, хороші, європейська, кам'яні, «Руська, український, російський і білоруський, Великий, Мудрий.

1	слов'яни	9	держави
2	море	10	умови
3	море	11	країна

4	боги	12	цивілізація
5	будинки	13	часи
6	народи	14	Володимир
		15	значення
7	Ярослав	16	Правда»
8	релігія	17	Русь

Завдання 14. Провідмініуйте дієслова.

	жити	створити	прийняти	розвиватися
Я				
ТИ				
ВІН				
МИ				
ВИ				
ВОНИ				
!!!				

	вірити	мати	стати	побудувати
Я				
ТИ				
ВІН				
МИ				
ВИ				
ВОНИ				
!!!				

Завдання 15. Випишіть із тексту словосполучення з числівниками.

1		4	
2		5	

Завдання 16. Прочитайте іменникові словосполучення . Визначте відмінки залежних слів. Зробіть висновки.

1	місто Київ	5	значення у житті східних слов'ян

2	глава держави	6	розвитку культури, мистецтва, писемності
3	закони держави	7	частина християнської цивілізації
4	прийняття християнства	8	держава східних слов'ян

Завдання 17. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів.

1	жили на землі у стародавні часи	9	створили державу
2	було центром	10	був главою держави
3	мала вихід у Балтійське море	11	була на сході
4	мала велике значення	12	вірили у різних богів
5	прийняв християнство	13	стала християнською країною
6	створило хороші умови	14	стала частиною
7	розвивалися у Київській Русі	15	створили перші закони
8	жили за законами «Руської Правди»	16	дала початок

Завдання 18. Закінчіть речення.

1	У IX столітті східні слов'яни створили
2	Главою Київської Русі
3	Велике значення у житті східних слов'ян
4	У 988 році князь Володимир Великий
5	Прийняття християнства створило
6	За часів князя Ярослава Мудрого створили

7	Збірка цих законів називалася
8	Київська Русь дала початок розвитку

Завдання 19. *Напишіть відповіді.*

1	Як називалася земля східних слов'ян у стародавні часи?	
2	Хто такі східні слов'яни?	
3	Яке місто було центром Русі?	
4	Яку державу створили східні слов'яни у IX столітті ?	
5	Яка це була держава?	
6	Хто був главою держави?	
7	Що мало велике значення у житті східних слов'ян?	
8	Якою країною стала Київська Русь у X столітті?	
9	Коли були створені перші закони держави?	
10	Як називалася ця збірка законів?	
11	Чому дала початок Київська Русь?	

ТЕМА 9 ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКЕ КНЯЗІВСТВО. НАПАД МОНГОЛІВ НА РУСЬ.

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

Словник

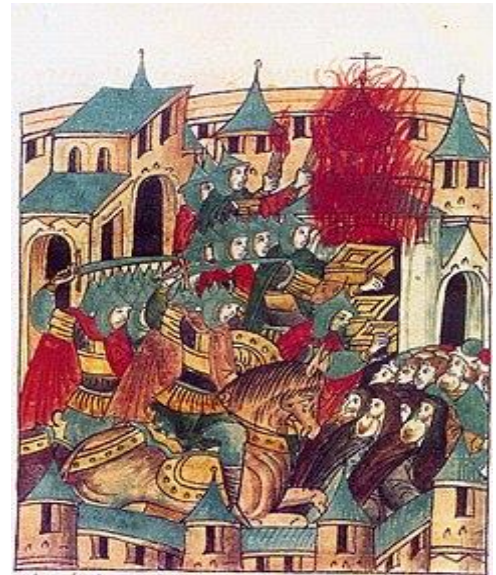
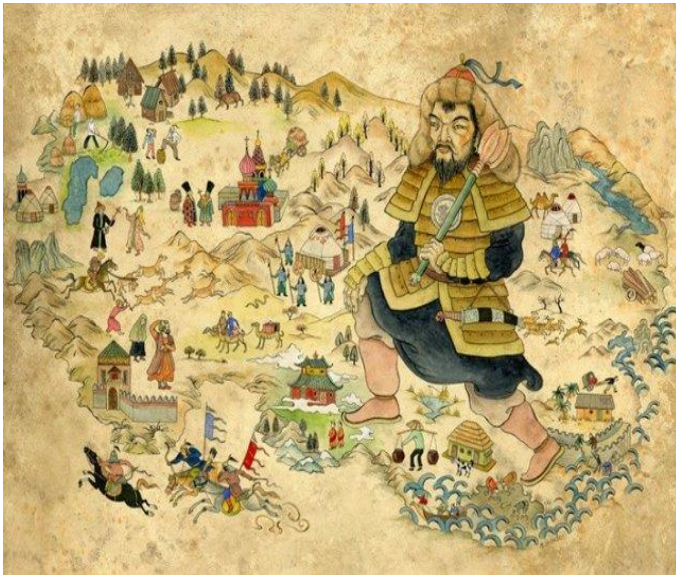
1	Азія		15	напад	
2	армія		16	об'єднатися	
3	виникти		17	опір	
4	війна		18	ослаблений	
5	завоювати		19	почати	
6	займати		20	прийти	
7	захист		21	проти	
8	захопити		22	розділитися	
9	зруйнувати		23	руйнування	
10	з'явитися		24	середина	
11	кілька		25	спочатку	
12	князівство		26	столиця	
13	кочівник		27	таким чином	
14	МОНГОЛ		28	цивілізація	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст рідною мовою.

У середині дванадцятого (XII) століття Київська Русь розділилася на кілька держав-князівств. На південному заході Русі виникло Галицько-Волинське князівство. Столицею цього князівства було місто Галич. Галицько-Волинське князівство займало територію від гір Карпати до річки Дніпро.

У тринадцятому (XIII) столітті на сході Русі з'явилися кочівники – монголи. Вони прийшли зі східної Азії і почали війну проти князівств Русі. Князівства не змогли об'єднатися для захисту своєї землі. Тому монголи завоювали спочатку землі північно-східної Русі, а потім – південно-західну Русь. У тисяча двісті сороковому (1240) році армія монголів захопила і зруйнувала місто Київ.

Монголо-татарська навала

Монголи хотіли завоювати інші країни Європи. Але не змогли це зробити. Їхня армія була ослаблена опіром руських князівств. Таким чином східні слов'яни врятували від руйнування європейську цивілізацію.

Завдання 3. *Випишіть із тексту абстрактні іменники.*

1		4	
2		5	

Завдання 4. *Випишіть із тексту дати.*

1	
2	
3	

Завдання 5. *Випишіть із тексту слова і словосполучення, які позначають воєнний стан.*

1		4	
2		5	
3		6	

Завдання 6. Випишіть із тексту власні назви.

1		5	
2		6	
3		7	
4		8	

Завдання 7. З'єднайте протилежні за значенням слова.

Слова: напад, розділилася, виникло, прийшли, східна, почали, війна, проти, своя, спочатку, захопила, зруйнувала, завоювати, інші, ослаблена, опір, врятували, руйнування.

1	об'єдналася		10	зникло	
2	закінчили		11	відновлення	
3	мир		12	захист	
4	в кінці		13	пішли	
5	західна		14	чужа	
6	ті самі		15	відбудувала	
7	звільнила		16	посилена	
8	віддати		17	покірність	
9	втратили		18	за	

Завдання 8. З'єднайте близькі за значенням слова.

Слова: напад, кілька, держава, виникло, територія, захист, спочатку, армія, захопити, зруйнувати, опір, таким чином, врятували, руйнування.

1	оборона		8	з'явилося	
2	протидія		9	спустошити	
3	завоювати		10	отже	
4	спустошення		11	спастися	
5	декілька		12	агресія	
6	земля		13	країна	
7	військо		14	перш за все	

Завдання 9. З'єднайте слово з його визначенням.

Слова: армія, князівство, кочівник, слов'яни, руйнування.

1	Група народів, які у стародавні часи жили на сході Європи.	
2	Окремі люди, спільноти або народи, які не мають постійного житла і переміщуються з одного місця на інше.	

3	Процес ліквідації чогось.	
4	Збройні сили держави.	
5	Держава східних слов'ян, у якій влада була у певній родині князів.	

Завдання 10. Підберіть до прикметників споріднені іменники.

1	середній		12	державний	
2	руський		13	столітній	
3	князівський		14	західний	
4	столичний		15	міський	
5	територіальний		16	гірський	
6	карпатський		17	дніпровський	
7	східний		18	кочовий	
8	монгольський		19	азіатський	
9	військовий		20	захисненняний	
10	земельний		21	армійський	
11	київський		22	цивілізований	

Завдання 11. Підберіть до іменників споріднені прикметники.

1	Київ		6	схід	
2	південь		7	Європа	
3	Галич		8	Русь	

Завдання 12. Підберіть до іменників споріднені дієслова.

1	розділення		6	виникнення	
2	з'явлення		7	початок	
3	об'єднання		8	завоювання	
4	захоплення		9	зруйнування	
5	врятування		10	напад	

Завдання 13. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	воювати		4	руйнувати	
2	захищати		5	нападати	
3	опиратися		6	об'єднатися	

Завдання 14. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: напад, середина, століття, Русь, держава, князівство, захід, столиця, місто, Галич, територія, гора, Карпати, річка, Дніпро, схід, кочівник, монгол, Азія, війна, захист, земля, армія, країна, Європа, опір, руйнування, цивілізація.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				

Завдання 15. Утворіть родові форми та форми множини прикметників, числівників, займенників та дісприкметників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1				важкі
2				дванадцятий
3				південний
4				східний
5				західний
6				свій
7				тринадцятий
8				сороковий
9				інший
10				руський
11				європейський

Завдання 16. З'єднайте іменники з прикметниками, числівниками, займенниками.

Слова: південний, Галицько-Волинське, тринадцяте, східна, своя, південно-західна, руські, європейська.

1	захід	7	князівство
2	Русь	8	Азія
3	князівства	9	земля
4	століття	10	цивілізація

Завдання 17. Прочитайте іменникові словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	середина дванадцятого століття	5	напад монголів на Русь
2	столиця князівства	6	схід Русі
3	територія від гір Карпати до річки Дніпро	7	війна проти князівств Русі
4	захист своєї землі	8	землі північно-східної Русі
1	армія монголів	5	опір руських князівств

Завдання 18. Провідмініуйте дієслова.

	займати	з'явитися	врятувати	прийти	зробити
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	змогти	завоювати	захопити	зруйнувати	хотіти
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	виникти	об'єднатися	розділитися
ВІН			
ВОНИ			

Завдання 19. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	займало територію	7	виникло на південному заході
2	було столицею	8	розділилася на держави-князівства
3	з'явилися на сході	9	прийшли зі східної Азії
4	почали війну	10	об'єднатися для захисту
5	завоювали землі	11	захопила і зруйнувала місто Київ
6	завоювати інші країни	12	врятували від руйнування європейську цивілізацію

Завдання 20. Закінчіть речення.

1	У середині XII століття Київська Русь розділилася
2	Галицько-Волинське князівство займало
3	У XIII столітті на сході Русі
4	Князівства не змогли
5	У 1240 році армія монголів
6	Східні слов'яни врятували

Завдання 21. Напишіть відповіді.

1	Як змінилася Київська Русь у середині XII століття?
2	Що виникло на південному заході Русі?
3	Яке місто було столицею цього князівства?
4	Яку територію займало Галицько-Волинське князівство?
5	Хто з'явився на сході Русі у XIII столітті?
6	Чому монголи завоювали землі Русі?
7	Коли армія монголів захопила Київ?
8	Чому монголи не змогли завоювати інші країни Європи?

ТЕМА 10

УКРАЇНА У ЧОТИРНАДЦЯТОМУ - ШІСТНАДЦЯТОМУ (XIV-XVI) СТОЛІТТЯХ

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

Словник

1	більшість		28	незалежний	
2	боротьба		29	незалежність	
3	вважати		30	означати	
4	відмовитися		31	об'єднатися	
5	вільний		32	острів	
6	віра		33	пан	
7	власність		34	панський	
8	гетьман		35	перетворити	
9	дикий		36	повинний	
10	заважати		37	поле	
11	займатися		38	польський	
12	захист		39	полювання	
13	залишитися		40	помилковий	
14	замінити		41	понад	
15	захищати		42	православний	
16	захопити		43	православ'я	
17	землеробство		44	приймати	
18	католицизм		45	продати	
19	католицький		46	розвиток	
20	козак		47	селянин	
21	колонія		48	татари	
22	кримський		49	торгівля	
23	купити		50	уряд	
24	монгол		51	феодал	
25	нападати		52	фортеця	
26	на чолі		53	християнство	
27	небезпечний		54	чужий	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст рідною мовою.

Понад сто років Україна була під владою монголів. У чотирнадцятому (XIV) столітті більшу частину українських земель захопила Литва. На території Литви, Білорусі та України було створено велику державу – Велике князівство Литовське.

Велике князівство Литовське на мапі

Ця держава захищала українців від монголів. Литовські князі прийняли християнство з України. Вони не заважали розвитку української мови та української культури. У тисяча п'ятсот шістдесят дев'ятому (1569) році Велике князівство Литовське і Польща об'єдналися в одну державу – Річ Посполиту.

Річ Посполита на мапі

Річ Посполита перетворила Україну на свою колонію. Землі України захопили польські феодалы – пани. Українські селяни стали власністю панів. Пан міг купити і продати селянина, а селянин не міг піти від пана. Селяни повинні були працювати на панській землі. Державною релігією Речі Посполитої було католицьке християнство – католицизм. Православну віру (православ'я) українців польські пани вважали неправильною, помилковою релігією. Уряд Речі Посполитої хотів замінити в Україні православ'я католицизмом. Більшість українців відмовилися приймати католицизм і залишилися православними християнами.

Україна під владою Речі Посполитої. Сторінка з літопису.

Багато українців не хотіли жити під владою чужих держав. Вони йшли на вільні землі. Ці землі на півдні і сході України називалися Дике поле. У Дикому полі українці ставали незалежними, вільними людьми. Цих людей називали козаками.

Козацьке військо

Слово «козак» означає «вільна людина». Козаки займалися землеробством, полюванням, торгівлею. Життя у Дикому полі було небезпечним. Часто на козаків і Україну нападали татари, які жили в Криму. Для захисту від кримських татар козаки об'єдналися у військо. На чолі всіх українських козаків був гетьман. На островах річки Дніпро козаки побудували фортецю. Ця фортеця називалася Запорізька Січ.

У Запорізькій Січі козаки жили за своїми законами. Військо запорізьких козаків мало державні символи – герб і прапор. Запорізька Січ була українською козацькою державою. Вона стала центром боротьби українського народу за незалежність своєї країни.

Завдання 3. *Випишіть із тексту іменники, які називають людей.*

1		4	
2		5	
3		6	

Завдання 4. *Випишіть із тексту власні назви.*

1		6	
2		7	
3		8	
4		9	
5		10	

Завдання 5. *Випишіть із тексту абстрактні іменники.*

1		3	
2		4	

Завдання 6. *З'єднайте протилежні за значенням слова.*

Слова: влада, більший, частина, захопила, було створено, велике, захищало, прийняти, заважали, розквіт, воля, розвиток, об'єдналися, купити, піти, працювати, неправильний, помилковий, більшість, відмовилися, чужі, вільний, південь, схід, незалежний, часто, захист, побудували, центр, незалежність.

1	ціле		16	периферія	
2	нападало		17	звільнила	
3	допомогали		18	віддали	
4	продати		19	незначне	
5	відпочивати		20	роз'єдналися	
6	відкидати		21	прийти	
7	безпомилковий		22	занепад	
8	було зруйновано		23	вірний	
9	погодилася		24	безвладдя	
10	рабський		25	рідні	
11	захід		26	поневолений	
12	рідко		27	рабство	
13	менший		28	напад	
14	несамостійність		29	північ	
15	зруйнували		30	меншість	

Завдання 7. *З'єднайте близькі за значенням слова.*

Слова: понад, століття, землі, захопила, створено, велика, захищало, заважали, перетворити, феодалі, селяни, власність, купити, повинні були, вважали, неправильна, замінити, відмовилися, залишилися, багато, чужі, вільні, означає, нападали, захист, бути на чолі, військо, незалежність.

1	сторіччя		15	побудовано	
2	завоювала		16	боронило	
3	пани		17	трансформувати	
4	придбати		18	хлібороби	
5	вбачали		19	помилкова	

6	відректися		20	перемінити	
7	чимало		21	атакували	
8	незалежні		22	іноземні	
9	майно		23	зосталися	
10	перешкоджати		24	території	
11	позначає		25	мусили	
12	оборона		26	могутня	
13	керувати		27	більш ніж	
14	воля		28	армія	

Завдання 8. З'єднайте слово з його визначенням.

Слова: колонія, феодал, селянин, католицизм, православ'я, козак, гетьман, фортеця.

1	Вищий воєначальник у Війську Запорізькому.	
2	Друга за чисельністю християнська спільнота у світі, що має пряме і нерозривне історичне наступництво з часу заснування.	
3	Житель села, джерелом існування якого є праця на землі.	
4	Країна, яка знаходиться під владою іншої держави.	
5	Власник земельного наділу в епоху феодалізму.	
6	Найпоширеніший із напрямів християнства, який отримав свою назву від одного з атрибутів світової спільноти тих, хто вірить у Христа, — її «кафолічність» (універсальність, соборність).	
7	Вояк у Війську Запорізькому.	
8	Укріплена споруда.	

Завдання 9. Підберіть до прикметників та дієприкметників споріднені іменники.

1	владний		18	татарський	
2	монгольський		19	колоніальний	
3	столітній		20	земельний	
4	частковий		21	феодалний	
5	литовський		22	панський	
6	князівський		23	селянський	
7	християнський		24	власний	
8	розвинений		25	релігійний	

9	мовний		26	католицький	
10	культурний		27	православний	
11	південний		28	більший	
12	східний		29	торгівельний	
13	людяний		30	захисний	
14	козацький		31	кримський	
15	островний		32	військовий	
16	законний		33	гетьманський	
17	незалежний		34	символічний	

Завдання 10. Підберіть до іменників споріднені прикметники та дієприкметники.

1	українець		12	велич	
2	поляк		13	пан	
3	держава		14	православ'я	
6	правило		15	помилка	
7	чужина		16	більшість	
8	дикунство		17	незалежність	
9	воля		18	небезпека	
10	Крим		19	Запоріжжя	
11	козак		20	Литва	

Завдання 11. Підберіть до іменників споріднені дієслова.

1	бувальщина		12	об'єднання	
2	захоплення		13	завада	
3	створення		14	перетворення	
4	захист		15	купівля	
5	прийняття		16	продаж	
6	змога		17	відмова	
7	праця		18	залишок	
8	увага		19	хотіння	
9	заміна		20	життя	
10	назва		21	ознака	
11	напад		22	будівля	

Завдання 12. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	володіти		4	привласнювати	
2	розвиватися		5	панувати	
3	мовити		6	колонізувати	
	робити			полювати	
	торгувати			жити	
	захищати			залежати	
	боротися			вірити	

Завдання 13. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: монгол, частина, земля, Литва, територія, Білорусь, князівство, князь, розвиток, мова, культура, колонія, феодал, пан, селянин, власність, релігія, християнство, католицизм, віра, православ'я, більшість, поле, козак, землеробство, полювання, торгівля, життя, татарин, захист, військо, гетьман, острів, річка, Дніпро, фортеця, центр, боротьба, незалежність.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				

20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				
32				
33				
34				
35				
36				
37				
38				

Завдання 14. Утворіть родові форми та форму множини прикметників та числівників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1		українська		
2		чотирнадцята		
3		велика		
4		литовська		
5		польська		
6		панська		
7		державна		
8		католицька		
9		православна		
10		неправильна		
11		помилкова		
12		чужа		
13		вільна		

14		дика		
15		незалежна		
16		кримська		
17		запорізька		
18		небезпечна		
19		козацька		

Завдання 15. З'єднайте іменники з прикметниками, числівниками, займенниками.

Слова: чотирнадцяте, більша, литовські, українська, польські, панська, католицьке, православна, помилкова, Дике, вільні, небезпечне, кримські, Запорізька, запорізькі, державні, козацька, Посполита.

1	Річ	10	держава
2	Січ	11	татари
3	життя	12	поле
4	козаки	13	символи
5	люди	14	християнство
6	земля	15	князі
7	культура	16	століття
8	феодалі	17	частина
9	релігія	18	віра

Завдання 16. Прочитайте іменникові словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	більшість українців	8	розвиток української мови
2	життя у Дикому полі	9	центр боротьби українського народу
3	влада чужих держав	10	захист від кримських татар
4	незалежність своєї країни	11	територія Литви, Білорусі та України
5	частина українських земель	12	землі на півдні і сході України
6	влада монголів	13	острова річки Дніпро
7	власність панів	14	віра українців

Завдання 17. Провідмініуйте дієслова.

	захищати	заважати	перетворити	купити	прийняти
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	продати	піти	вважати	відмовитися	залишитися
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	ставати	нападати	мати	замінити	йти
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

Завдання 18. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	захопила більшу частину	14	захищало Україну від монголів
2	об'єдналися в одну державу	15	прийняли християнство з України
3	стали власністю	16	не заважали розвитку культури

4	купити і продати селянина	17	перетворила Україну на свою колонію
5	не міг піти від пана	18	працювати на панській землі
6	було державною релігією	19	замінити в Україні православ'я католицизмом
7	жили за своїми законами	20	залишилися православними християнами
8	йшли на вільні землі	21	займалися землеробством і полюванням
9	нападали на козаків	22	жити під владою чужих держав
10	називали козаками	23	побудували фортецю на островах
11	жили в Криму	24	ставали незалежними, вільними людьми
12	об'єдналися у військо	25	вважали помилковою релігією
13	стала центром	26	була українською козацькою державою

Завдання 19. Закінчіть речення.

1	Велике князівство Литовське захищало
2	Литовські князі не заважали
3	У 1569 році Велике князівство Литовське і Польща
4	Річ Посполита перетворила
5	Пан міг
6	Уряд Речі Посполитої хотів замінити
7	Більшість українців відмовилися
8	Слово «козак» означає
9	Військо запорізьких козаків мало
10	Запорізька Січ була

Завдання 20. Напишіть відповіді.

1	Який час Україна була під владою монголів?	
2	На яких землях було створено Велике князівство Литовське?	
3	Як розвивалася Україна у складі Великого князівства Литовського?	
4	Коли було засновано Річ Посполиту?	
5	Як змінилося життя в Україні в цей час?	
6	Чому українці йшли на вільні землі?	
7	Хто такі козаки?	
8	Чим займалися козаки?	
9	Чому козаки об'єдналися у військо?	
10	Яку назву мало це військо?	
11	Що побудували козаки на островах річки Дніпро?	
12	Чим стала Запорізька Січ?	

ТЕМА 11
УКРАЇНСЬКА ГЕТЬМАНСЬКА ДЕРЖАВА
СІМНАДЦЯТОГО-ВІСІМНАДЦЯТОГО (XVII-XVIII) СТОЛІТЬ.

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

Словник

1	автономія		28	культура	
2	автономний		29	лише	
3	армія		30	ліквідований	
4	боротися		31	найважливіший	
5	вибирати		32	на чолі	
6	визвольний		33	об'єднати	
7	вищий		34	обмежити	
8	вирішувати		35	орган	
9	відновлення		36	освічений	
10	війна		37	перейти	
11	військо		38	період	
12	влада		39	питання	
13	втратити		40	підписати	
14	гетьман		41	потрібен	
15	гетьманський		42	початися	
16	гетьманщина		43	проти	
17	громадянський		44	рада	
18	державність		45	результат	
19	договір		46	розділений	
20	економіка		47	розумний	
21	загинути		48	руїна	
22	захист		49	селянин	
23	зберегтися		50	сила	
24	звільнений		51	смерть	
25	звільнити		52	союз	
26	зруйнований		53	союзник	
27	козак		54	створити	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст рідною мовою.

Українські селяни і козаки боролися проти польських панів. У тисяча шістсот сорок восьмому (1648) році український народ почав Визвольну війну проти Речі Посполитої. На чолі українського війська був гетьман Богдан Хмельницький.

Гетьман Богдан Хмельницький (1595-1657рр)

У тисяча шістсот сорок восьмому-тисяча шістсот сорок дев'ятому (1648-1649) роках українська армія звільнила більшу частину України. На звільненій території Богдан Хмельницький створив українську державу. Вона називалася Гетьманщина. На чолі держави був гетьман. Вищим органом влади Гетьманщини була Рада. Рада вирішувала найважливіші питання життя української держави і вибирала гетьмана. Визвольна війна тривала кілька років. Для захисту своєї землі Гетьманщині потрібен був союзник. У тисяча шістсот п'ятдесят четвертому (1654) році Україна і Росія підписали договір про союз і об'єднали свої сили проти Речі Посполитої.

Україна об'єдналася з Росією

Україна стала автономною частиною Росії. Після смерті Богдана Хмельницького в Україні почалася громадянська війна за владу гетьмана. Під час війни загинуло багато людей, економіка і культура країни були зруйновані. Цей період в історії України (друга половина сімнадцятого (XVII) століття) називається Руїна.

Руїна (1657-1687рр)

У результаті Руїни Україна була розділена на дві частини. Лівобережна Україна перейшла до Росії, а Правобережна Україна – до Речі Посполитої. Українська автономна держава Гетьманщина збереглася лише у Лівобережній Україні. В кінці сімнадцятого (XVII) – на початку вісімнадцятого (XVIII) століття гетьманом України був Іван Мазепа.

Гетьман України Іван Мазепа (1639-1709 рр)

Мазепа був розумною і освіченою людиною. Він багато зробив для відновлення економіки і культури України після Руїни. Гетьман Мазепа хотів створити незалежну українську державу, але для цього він не зумів об'єднати український народ. Після Івана Мазепи Росія обмежила автономію України.

У другій половині вісімнадцятого (XVIII) століття Гетьманщина була ліквідована, а Запорізька Січ – зруйнована. Таким чином Україна втратила свою державність.

Завдання 3. *Випишіть із тексту іменники, які називають людей.*

1		4	
2		5	
3		6	

Завдання 4. *Випишіть із тексту власні назви.*

1		6	
2		7	
3		8	
4		9	
5		10	

Завдання 5. *Випишіть із тексту абстрактні іменники.*

1		3	
2		4	

Завдання 6. *З'єднайте протилежні за значенням слова.*

Слова: почав, проти, звільнила, більша, частина, вищий, влада, найважливіші, захист, союзник, об'єднали, сила, смерть, багато, зруйновані, лівобережна, втратила, на початку, розумний, відновлення, незалежна, обмежила.

1	поневолила		12	поневолена	
2	нижчий		13	за	
3	напад		14	безвладдя	
4	слабкість		15	супротивник	
5	у кінці		16	життя	
6	менша		17	правобережна	
7	неважливі		18	дурний	
8	руйнування		19	закінчив	
9	відбудовані		20	роз'єднали	
10	ціле		21	мало	
11	розширила		22	зберегла	

Завдання 7. З'єднайте близькі за значенням слова.

Слова: боролися, бути на чолі, військо, звільнила, Гетьманщина, частина, звільнений, території, створив, вибирала, тривала, кілька, захист, потрібен, союзник, союз, об'єднали, почалася, багато, зруйновані, період, називається, розділена, збереглася, лише, розумна, відновлення, незалежна, обмежила, таким чином.

1	частка		16	визволила	
2	визволений		17	воювали	
3	утворив		18	обирала	
4	напад		19	з'єднали	
5	спілка		20	час	
6	очолювати		21	тільки	
7	продовжувалася		22	землі	
8	необхіден		23	лімітувала	
9	знищені		24	декілька	
10	розподілена		25	має назву	
11	залишилася		26	спільник	
12	розпочалася		27	чимало	
13	мудра		28	поновлення	
14	суверенна		29	отже	
15	гетьманська держава		30	армія	

Завдання 8. З'єднайте слово з його визначенням.

Слова: союзник, громадянська війна, економіка, культура, освічений, ліквідувати.

1	Припиняти існування, знищувати що-небудь.	
2	Організація господарчої діяльності держави.	
3	Той, що має освіту, різнобічні знання; культурний.	
4	Той, хто перебуває у союзі.	
5	Матеріальні та духовні цінності, створені людством.	
6	Військова боротьба за владу між громадянами одного суспільства чи країн.	

Завдання 9. Підберіть до прикметників та дієприкметників споріднені іменники.

1	селянський		16	частковий	
2	козацький		17	державний	
3	панський		18	питальний	
4	народний		19	життєвий	
5	військовий		20	воєнний	
6	гетьманський		21	захисний	
7	армійський		22	земельний	
8	договірний		23	союзний	
9	смертельний		24	сильний	
10	людський		25	владний	
11	культурний		26	економічний	
12	руйнівний		27	періодичний	
13	російський		28	результативний	
14	початковий		29	кінцевий	
15	відновлений		30	автономний	

Завдання 10. Підберіть до іменників споріднені прикметники та дієприкметники.

1	поляк		12	гетьман	
2	пан		13	важливість	
3	визвіл		14	розділення	
6	більшість		15	беріг	
7	автономія		16	розум	
8	громадянин		17	освічення	
9	зруйнування		18	незалежність	

Завдання 11. Підберіть до іменників споріднені дієслова.

1	боротьба		8	вирішення	
2	початок		9	тривалість	
3	звільнення		10	підписання	
4	створення		11	загибель	
5	назва		12	перехід	

6	зберігання		13	об'єднання	
7	обмеження		14	втрата	

Завдання 12. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	володіти		5	захищати	
2	питати		6	говорити	
3	жити		7	руйнувати	
4	воювати		8	відновлювати	

Завдання 13. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: селянин, козак, пан, народ, війна, військо, гетьман, армія, частина, територія, держава, орган, влада, питання, життя, захист, союзник, договір, союз, сила, смерть, економіка, культура, половина, руїна, результат, людина, відновлення, автономія, державність.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				

21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				

Завдання 14. Утворіть родові форми та форму множини прикметників, дієприкметників, займенників та числівників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1	польський			
2	восьмий			
3	визвольний			
4	дев'ятий			
5	панський			
6	більший			
7	звільнений			
8	вищий			
9	найважливіший			
10	незалежний			
11	автономний			
12	громадянський			
13	зруйнований			
14	четвертий			
15	розділений			
16	правобережний			
17	сімнадцятий			
18	розумний			
19	освічений			
20	ліквідований			
21	гетьманський			

Завдання 15. З'єднайте іменники з прикметниками, числівниками, займенниками.

Слова: українські, польські, гетьманська, Визвольна, більша, звільнена, вищий, найважливіші, автономна, вісімнадцяте, громадянська, друга, сімнадцяте, Лівобережна, розумна і освічена. незалежна.

1	країна	9	війна
2	пани	10	територія
3	орган	11	питання
4	частина	12	століття
5	Україна	13	війна
6	людина	14	селяни і козаки
7	частина	15	половина
8	державна	16	сторіччя

Завдання 16. Прочитайте іменникові словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	автономія України	6	орган влади
2	частина України	7	питання життя української держави
3	захист своєї землі	8	договір про союз
4	війна за владу гетьмана	9	відновлення економіки і культури України
5	період в історії України	10	війна проти Речі Посполитої

Завдання 17. Провідмініюйте дієслова.

	боротися	почати	звільнити	створити	вирішувати
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	вибирати	підписати	об'єднати	хотіти	втратити
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	обмежити	мати	зберігатися	тривати	називатися
Я			-----	-----	-----
ТИ			-----	-----	-----
ВІН					
МИ			-----	-----	-----
ВИ			-----	-----	-----
ВОНИ					
!!!					

Завдання 18. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	вибирала гетьмана	4	звільнила більшу частину України
2	перейшла до Росії	5	була вищим органом влади
3	створив українську державу	6	втратила свою державність
7	стала автономною частиною Росії у вісімнадцятому сторіччі		
8	боролися проти польських панів на рідній землі		
9	був розумною і освіченою людиною	10	збереглася в Лівобережній Україні

11	почалася після смерті Б. Хмельницького в Україні	
12	об'єднали свої сили проти Речі Посполитої	
13	вирішувала питання життя держави	14 обмежила автономію України
15	хотів створити незалежну українську державу	
16	почав Визвольну війну проти Речі Посполитої	
17	не зумів об'єднати український народ	
18	зробив для відновлення економіки і культури України	

Завдання 19. Закінчіть речення.

1	У 1648 році український народ
2	У 1648-1649 роках українська армія
3	Рада вирішувала
4	У 1654 році Україна і Росія
5	Після смерті Б. Хмельницького в Україні
6	Друга половина XVII століття в історії України
7	Україна втратила свою державність

Завдання 20. Напишіть відповіді.

1	Що почалося в Україні у 1648 році?
---	------------------------------------

2	Хто був на чолі українського війська?	
3	Коли Богдан Хмельницький створив незалежну українську державу?	
4	Що таке Гетьманщина?	
5	Коли Україна і Росія підписали договір про союз?	
6	Чому Україна і Росія підписали договір про союз?	
7	Чим стала Україна у складі Росії?	
8	Що почалося в Україні після смерті Б. Хмельницького?	
9	Що таке Руїна?	
10	Коли гетьманом України був Іван Мазепа?	
11	Якою людиною був Іван Мазепа?	
12	Чому Україна втратила незалежність?	
13	Коли Україна втратила незалежність?	

ТЕМА 12

УКРАЇНА У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЙ У ВІСІМНАДЦЯТОМУ-ДЕВ'ЯТНАДЦЯТОМУ (XVIII – XIX) СТОЛІТТЯХ

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

Словник

1	активно		34	окраїна	
2	вважати		35	особливість	
3	вести		36	патріотичний	
4	визначати		37	перетворитися	
5	вірш		38	побудувати	
6	вугілля		39	повільно	
7	входити		40	політика	
8	господарство		41	поїхати	
9	діалект		42	початок	
10	добувати		43	прагнення	
11	друкувати		44	прекрасний	
12	економіка		45	промисловий	
13	економічний		46	промисловість	
14	забороняти		47	разом	
15	завод		48	робітник	
16	залізний		49	робота	
17	залізниця		50	розвиватися	
18	земля		51	розвиток	
19	зображувати		52	розділити	
20	імперія		53	район	
21	кінець		54	рости	
22	класик		55	руда	
23	культурний		56	рудник	
24	ліричний		57	свобода	
25	література		58	селянин	
26	мати		59	сільський	
27	машинобудівний		60	склад	
28	металургійний		61	твір	

29	навіть		62	тільки	
30	навчання		63	транспорт	
31	належати		64	умова	
32	наприкінці		65	уряд	
33	національний		66	шахта	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст рідною мовою.

Наприкінці вісімнадцятого (XVIII) століття територію України розділили між собою Російська та Австрійська імперії. Лівобережна, Центральна і Південна Україна належали Росії. Західна Україна і Закарпаття належали Австрії.

Українські землі наприкінці XVIII століття

Економічний, культурний і національний розвиток України визначала політика Російської та Австрійської імперій. У тій частині України, яка входила до складу Росії, у дев'ятнадцятому (XIX) столітті швидко розвивалася економіка: промисловість, сільське господарство, транспорт. Росли міста, які з часом перетворилися на великі промислові центри. У шістдесяті (60-ті) роки дев'ятнадцятого (XIX) століття в Україні побудували великі залізниці Москва-Київ і Москва-Харків. Наприкінці дев'ятнадцятого (XIX) століття у Донбасі почали активно добувати вугілля, у Кривбасі – залізну руду. У Східній Україні будували шахти, рудники, металургійні та машинобудівні заводи. Тому Східна Україна стала одним із великих промислових районів Російської імперії. Центром цього району було місто Харків. Російський уряд вважав українців частиною російського народу, а українську мову діалектом російської мови. Тому школи в Україні вели навчання тільки російською мовою, забороняли друкувати книги українською мовою. Але навіть у цих умовах розвивалися українська мова і

українська література.

Класиком української літератури став Тарас Григорович Шевченко. Тарас Шевченко написав багато прекрасних віршів. У своїх творах поет зображував український народ, його прагнення до свободи. Усі українці люблять патріотичні та ліричні вірші Тараса Шевченка.

Економічний і культурний розвиток України, яка була частиною Австрійської імперії, мав свої особливості. Західна Україна була окраїною Австрійської імперії. Економіка тут розвивалася повільно. Селяни не мали землі, а робітники не мали роботи. Тому у дев'ятнадцятому (XIX) столітті – на початку двадцятого (XX) століття багато українців із Західної України поїхали у США і Канаду. Разом з тим, у Західній Україні працювали українські школи і розвивалася українська національна культура.

Завдання 3. *Випишіть із тексту іменники, які називають людей.*

1		4	
2		5	
3		6	

Завдання 4. *Випишіть із тексту власні назви.*

1		10	
2		11	
3		12	
4		13	

5		14	
6		15	
7		16	
8		17	
9		18	

Завдання 5. *Випишіть із тексту економічні поняття.*

1		6	
2		7	
3		8	
4		9	
5		10	

Завдання 6. *З'єднайте протилежні за значенням слова.*

Слова: кінець, розділили, належали, Закарпаття, розвиток, великі, почали, активно, центр, забороняли, прекрасний, свобода, люблять, повільно, поїхали, разом, західний, працювали.

1	володіли		10	Прикарпаття	
2	маленькі		11	закінчили	
3	окраїна		12	об'єднали	
4	неволя		13	потворний	
5	приїхали		14	занепад	
6	пасивно		15	ненавидять	
7	дозволяли		16	початок	
8	швидко		17	окремо	
9	східний		18	відпочивали	

Завдання 7. *З'єднайте близькі за значенням слова.*

Слова: наприкінці, століття, території, розділили, визначала, швидко, перетворилися, добувати, вважав, прекрасні, вірші, прагнення, свобода, особливість, країна, повільно.

1	сторіччя		9	землі	
2	означала		10	у кінці	
3	роз'єднали		11	трансформувалися	
4	видобувати		12	чудові	
5	своєрідність		13	стрімко	

6	нешвидко		14	бажання	
7	поезія		15	визнавав	
8	периферія		16	воля	

Завдання 8. З'єднайте слово з його визначенням.

Слова: імперія, політика, залізниця, шахта, діалект, патріотизм.

1	Управління та керівництво суспільством на основі публічної влади.	
2	Велика держава, утворена шляхом включення до її складу інших держав та колоній.	
3	Вид транспорту, що здійснює перевезення пасажирів та вантажів в колісних екіпажах, що рухаються залізничною колією.	
4	Промислове підприємство з видобування підземним способом вугілля, солей, руди тощо.	
5	Любов до батьківщини.	
6	Мова, якою спілкується певна група людей.	

Завдання 9. Підберіть до прикметників та дієприкметників споріднені іменники.

1	кінцевий		17	імперський	
2	територіальний		18	закарпатський	
3	австрійський		19	розвинений	
4	політичний		20	складний	
5	російський		21	економічний	
6	промисловий		22	господарчий	
7	транспортний		23	залізничний	
8	вугільний		24	заводський	
9	районний		25	діалектний	
10	навчальний		26	книжковий	
11	літературний		27	класичний	
12	віршований		28	поетичний	
13	свободний		29	особливий	
14	окраїнний		30	селянський	
15	робітничий		31	шкільний	
16	культурний		32	створений	

Завдання 10. Підберіть до іменників споріднені прикметники та дієприкметники.

1	Росія		9	культура	
2	Австрія		10	нація	
3	центр		11	село	
4	південь		12	велич	
5	захід		13	промисловість	
6	економіка		14	залізниця	
7	патріот		15	металургія	
8	схід		16	лірика	

Завдання 11. Підберіть до іменників споріднені дієслова.

1	розділ		10	належність	
2	визначення		11	вхід	
3	розвиток		12	перетворення	
4	будова		13	початок	
5	здобуток		14	будівля	
6	заборона		15	друк	
7	зображення		16	писання	
8	праця		17	любов	
9	зауваження		18	поїздка	

Завдання 12. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	розвивати		5	навчатися	
2	складатися		6	віршувати	
3	господарювати		7	прагнути	
4	мовити		8	зумовити	

Завдання 13. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: кінець, століття, територія, імперія, Закарпаття, розвиток, політика, частина, склад, економіка, промисловість, господарство, транспорт, залізниця, вугілля, руда, шахта, рудник, завод, район, діалект, навчання, умова, література, класик, вірш, твір, прагнення, свобода, особливість, країна, робота, початок.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				
32				
33				

Завдання 14. Утворіть родові форми та форму множини прикметників та числівників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1			вісімнадцяте	
2			російське	
3			австрійське	
4			центральне	
5			південне	
6			економічне	
7			культурне	
8			національне	
9			сільське	
10			промислове	
11			металургійне	
12			дев'ятнадцяте	
13			машинобудівне	
14			західне	
15			прекрасне	
16			патріотичне	
17			ліричне	
18			двадцяте	
19			шістдесяте	
20			залізне	

Завдання 15. З'єднайте іменники з прикметниками, числівниками, займенниками.

Слова: вісімнадцяте, австрійська, Лівобережна, культурне, сільське, шістдесяти, промислові, залізна, металургійні та машинобудівні, українська, патріотичні та ліричні, національна.

1	імперія	7	заводи
2	розвиток	8	культура
3	руда	9	роки
4	вірши	10	Україна
5	господарство	11	центри
6	століття	12	література

Завдання 16. Прочитайте іменникові словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	політика Російської імперії	4	частина російського народу
2	діалект російської мови	5	класик української літератури
3	прагнення народу до свободи	6	окраїна Австрійської імперії

Завдання 17. Провідмінійте дієслова.

	розділити	належати	визначати	побудувати	почати
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	вважати	забороняти	друкувати	стати	зображувати
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	перетворитися	розвиватися	любити	поїхати	працювати
Я	-----	-----			
ТИ	-----	-----			
ВІН					
МИ	-----	-----			
ВИ	-----	-----			
ВОНИ					
!!!					

Завдання 18. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	розділили територію	7	була окраїною
2	належали Росії	8	було центром цього району
3	добувати вугілля	9	мав свої особливості
4	побудували великі залізниці	10	розвивалися у цих умовах
5	не мали землі та роботи	11	поїхали у США та Канаду
6	люблять ліричні вірші	12	працювали у Західній Україні
13	вважав українців частиною іншого народу		
14	перетворилися на великі промислові центри		
15	друкувати книги українською мовою		
16	зображував у своїх творах український народ		
17	була частиною Австрійської імперії		
18	стала одним із великих промислових районів		

Завдання 19. Закінчіть речення.

1	У кінці XVIII століття територію України розділили
2	У частині України, яка входила до складу Росії, швидко
3	У шістдесяті роки XIX століття в Україні побудували
4	Східна Україна стала одним із
5	Російське уряд вважав українців
6	Тарас Шевченко у своїх творах зображував

7	У частині України, яка входила до складу Австрійської імперії,
8	У XIX- XX століттях багато українців із Західної України
9	У Західній Україні працювали
10	У Східній Україні забороняли

Завдання 20. Напишіть відповіді.

1	Які імперії розділили між собою Україну наприкінці XVIII століття?
2	Як розвивалася економіка в Україні, яка залежала від Росії?
3	Як розвивалася економіка в Україні, яка залежала від Австрійської імперії?
4	Як змінилася Східна Україна у складі Російської імперії?
5	Як розвивалися українська мова і українська література в Україні, яка залежала від Росії?
6	Як розвивалися українська мова і українська література в Україні, яка залежала від Австрійської імперії?
7	Де і коли були побудовані в Україні

	перші великі запізнили?	
8	Хто такий Тарас Григорович Шевченко?	
9	Чому його ім'я є символом української нації?	
10	Чому у XIX-XX століттях багато українців із Західної України поїхали у США та Канаду?	
11	Яке місто було за тих часів центром Східної України?	

ТЕМА 13 ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ НА ПОЧАТКУ ДВАДЦЯТОГО (XX) СТОЛІТТЯ

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

Словник

1	армія	23	листопад
2	більший	24	можливість
3	боротьба	25	незалежний
4	відбутися	26	оголосити
5	відродження	27	окупація
6	відродити	28	окупувати
7	війна	29	отримати
8	влада	30	партія
9	воювати	31	перший
10	встановитися	32	повстання
11	вчений	33	проти
12	громадянський	34	результат

13	грудень		35	розпастися	
14	замінити		36	світовий	
15	захопити		37	січень	
16	з'явитися		38	слабкий	
17	імперія		39	створення	
18	існувати		40	створити	
19	історик		41	територія	
20	квітень		42	умова	
21	комуніст		43	уряд	
22	комуністичний		44	утворитися	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст рідною мовою.

У тисяча дев'ятсот чотирнадцятому-тисяча дев'ятсот вісімнадцятому (1914-1918) роках була перша світова війна. Німеччина та Австрійська імперія воювали проти Англії, Франції та Російської імперії. В результаті світової війни розпалися Російська й Австрійська імперії. На їхній території з'явилися нові незалежні держави: Польща, Чехословаччина, Угорщина, Фінляндія, Австрія. Україна отримала можливість відродити свою державу.

У березні тисяча дев'ятсот сімнадцятого (1917) року в Києві було створено український уряд – Центральну Раду. Головою Центральної Ради став учений-історик Михайло Грушевський.

У січні тисяча дев'ятсот вісімнадцятого (1918) року Центральна Рада оголосила про створення незалежної української держави – Української Народної Республіки (УНР). У листопаді тисяча дев'ятсот сімнадцятого (1917) року в місті Петроград відбулося повстання робітників і солдатів. Державну владу в Росії захопила комуністична партія на чолі з Володимиром Леніним.

Жовтнева революція в Росії

Комуністи України в грудні тисяча дев'ятсот сімнадцятого (1917) року в місті Харкові створили свою державу. Почалася боротьба за владу між двома українськими державами. Ця боротьба привела до громадянської війни. У цей час Україну окупували армії Німеччини та Австрії. В умовах громадянської війни та іноземної окупації УНР не могла довго існувати. У квітні тисяча дев'ятсот вісімнадцятого (1918) року утворилася нова держава – Гетьманщина на чолі з гетьманом Павлом Скоропадським. У листопаді тисяча дев'ятсот вісімнадцятого (1918) року Гетьманщину замінила інша держава – Директорія. На чолі Директорії був Симон Петлюра.

УНР, Гетьманщина і Директорія були слабкими державами. Тому у двадцятих роках двадцятого (XX) століття на більшій частині України встановилася влада комуністичної держави. Столицею цієї держави стало місто Харків. Західну Україну в цей час захопила Польща, Буковину і частину південної України – Румунія, а Закарпаття стало частиною Чехословаччини.

Завдання 3. *Випишіть із тексту іменники, які називають людей.*

1		4	
2		5	
3		6	

Завдання 4. *Випишіть із тексту власні назви.*

1		12	
2		13	
3		14	
4		15	
5		16	
6		17	
7		18	

8		19	
9		20	
10		21	
11		22	

Завдання 5. *Випишіть із тексту абстрактні іменники.*

1		5	
2		6	
3		7	
4		8	

Завдання 6. *З'єднайте протилежні за значенням слова.*

Слова: перша, проти, розпалися, з'явилися, нові, незалежні, розквіт, отримала, своя, створено, почалася, окупували, іноземні, інше, слабкий, південний.

1	занепад		9	зникли	
2	підвладні		10	чужа	
3	за		11	віддала	
4	закінчилася		12	остання	
5	вітчизняні		13	старі	
6	зруйновано		14	об'єдналися	
7	північний		15	звільнили	
8	сильний		16	те саме	

Завдання 7. *З'єднайте близькі за значенням слова.*

Слова: відродження, воювали, розпастися, незалежні, відродити, оголошувати, відбуватися, повстання, захопила, створили, почалася, боротьба, армії, існувати, замінювати, слабкий.

1	бути		9	відновлення	
2	заміщати		10	розколюватися	
3	заколот		11	утворили	
4	вільні		12	протиборство	
5	розпочалася		13	проголошувати	
6	відновити		14	військо	
7	недієздатний		15	оволоділа	
8	здійснюватися		16	ворогували	

Завдання 8. З'єднайте слово з його визначенням.

Слова: повстання, громадянська війна, окупація, комунізм, відродити.

1	Військова боротьба за владу між громадянами однієї країни.	
2	Тип соціалізму, за якого основні економічні рішення здійснюються центральним урядом, який діє від імені народу.	
3	Відбудувати зруйноване.	
4	Масовий збройний виступ.	
5	Зайняття військами однієї держави території іншої держави.	

Завдання 9. Підберіть до прикметників та дієприкметників споріднені іменники.

1	військовий		13	можливий	
2	німецький		14	урядовий	
3	імперський		15	історичний	
4	відроджений		16	створений	
5	результативний		17	міський	
6	робітничий		18	повсталий	
7	владний		19	солдатський	
8	партійний		20	російський	
9	французький		21	комуністичний	
10	умовний		22	армійський	
11	румунський		23	польський	
12	початковий		24	закарпатський	

Завдання 10. Підберіть до іменників споріднені прикметники та дієприкметники.

1	першість		6	світ	
2	Росія		7	Австрія	
3	новина		8	незалежність	
4	комуніст		9	громадянин	
5	слабкість		10	більшість	

Завдання 11. Підберіть до іменників споріднені дієслова.

1	вояк		8	розпад	
2	захоплення		9	з'явлення	
3	створення		10	отримання	
4	оголошення		11	відродження	
5	окупація		12	початок	
6	утворення		13	існування	
7	заміна		14	встановлення	

Завдання 12. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	володіти		7	відродити	
2	робити		8	унеможливити	
3	боротися		9	радити	
4	учити		10	створити	
5	повстати		11	окупувати	
6	воювати		12	почати	

Завдання 13. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: відродження, початок, війна, Німеччина, Англія, Франція, імперія, результат, територія, держава, можливість, березень, уряд, рада, голова, учений, історик, січень, створення, листопад, повстання, робітник, солдат, влада, партія, комуніст, грудень, боротьба, армія, умова, окупація, квітень, директорія, частина, столиця.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				
32				
33				
34				
35				

Завдання 14. Утворіть родові форми та форму множини прикметників та числівників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1	перший			
2	світовий			
3	російський			
4	австрійський			
5	новий			
6	незалежний			
7	свій			

8	центральний			
9	народний			
10	державний			
11	комуністичний			
12	громадянський			
13	іноземний			
14	інший			
15	слабкий			
16	більший			
17	південний			
18	двадцятий			

Завдання 15. З'єднайте іменники з прикметниками, числівниками, займенниками.

Слова: двадцять, перша світова, Австрійська, нові, незалежні, український, Центральна, комуністична, громадянська, іноземна, слабкі, більша, південна.

1	століття	7	уряд
2	Рада	8	держави
3	Україна	9	війна
4	війна	10	частина
5	імперія	11	партія
6	держави	12	окупація

Завдання 16. Прочитайте іменникові словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	армії Німеччини та Австрії	4	столиця цієї держави
2	голова Центральної Ради	5	початок двадцятого століття
3	частина південної України	6	в умовах громадянської війни
7	відродження української держави		
8	в результаті першої світової війни		
9	створення незалежної держави		
10	боротьба за владу між двома державами		
11	повстання робітників і солдатів		

Завдання 17. Провідмініуйте дієслова.

	воювати	отримати	стати	оголосити	захопити
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	створити	привести	могти	замінити	з'явитися
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	розпастися	відбутися	окупувати	встановитися	утворитися
ВІН					
ВОНИ					

Завдання 18. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	створили свою державу	7	існувати в умовах іноземної окупації
2	були слабкими державами	8	захопила Західну Україну в цей час
3	стало столицею	9	привела до громадянської війни
4	окупували Україну у цей час	10	захопила державну владу в Росії
5	оголосила про створення	11	отримала можливість
6	з'явилися на їхній території	12	став головою Центральної Ради
13	стало частиною Чехословаччини		
14			

	встановилася на більшій частині України
15	розпалися в результаті світової війни

Завдання 19. Закінчіть речення.

1	У 1914-1918 роках була
2	Німеччина та Австрійська імперія воювали проти
3	В результаті світової війни розпалися
4	У січні 1918 року Центральна Рада оголосила
5	У листопаді 1917 року в місті Петрограді
6	Державну владу в Росії захопила
7	У квітні 1918 року утворилася нова держава –
8	У листопаді 1918 року Гетьманщину замінила
9	У двадцятих роках ХХ століття на більшій частині України встановилася

Завдання 20. Напишіть відповіді.

1	Коли була перша світова війна?	
2	Проти кого воювали Німеччина та Австрійська імперія?	
3	Які імперії розпалися у результаті першої світової війни?	
4	Які держави з'явилися на їхній території?	

5	Яку можливість отримала Україна?	
6	Що було створено в Києві у березні 1917 року?	
7	Хто став головою Центральної Ради?	
8	Про що у січні 1918 року оголосила Центральна Рада?	
9	Що відбулося у місті Петроград у листопаді 1917 року?	
10	Хто захопив державну владу в Росії?	
11	Чому в Україні почалася громадянська війна?	
12	Чому УНР не могла довго існувати?	
13	Які держави були на території України після квітня 1918 року?	
14	Якими державами були Гетьманщина і Директорія?	
15	Яка влада встановилася в двадцяти роки ХХ століття на більшій частині України?	
16	Яким державам у той час належали Західна Україна, частина південної України та Закарпаття?	

ТЕМА 14

УКРАЇНА У ДВАДЦЯТИ-ТРИДЦЯТИ РОКИ ДВАДЦЯТОГО СТОЛІТТЯ

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

Словник

1	багатовіковий		27	насильство	
2	виробництво		28	неписемність	
3	вищій		29	об'єднатися	
4	відбутися		30	перетворення	
5	відкриватися		31	політика	
6	гідроелектростанція		32	померти	
7	голодомор		33	призвести	
8	голод		34	провести	
9	господарство		35	продовольство	
10	електростанція		36	результат	
11	єдиний		37	республіка	
12	забирати		38	різко	
13	завод		39	розвиватися	
14	заклад		40	село	
15	зміни		41	символ	
16	індустріалізація		42	сільськогос- подарський	
17	колгосп		43	скоротитися	
18	колективний		44	соціалізм	
19	культура		45	соціалістичний	
20	ліквідувати		46	справедливий	
21	масовий		47	створити	
22	машинобудівний		48	супроводжувати	
23	металургійний		49	суспільство	
24	мільйон		50	трагедія	
25	найбільший		51	тракторний	
26	належати		52	федеративний	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст рідною мовою.

У тисяча дев'ятсот двадцять другому (1922) році Україна, Росія, Білорусь і республіки Закавказзя об'єдналися в єдину державу – Союз Радянських Соціалістичних Республік (СРСР). СРСР був федеративною державою. Він складався з кількох держав-республік.

Герби країн Союзу Радянських Соціалістичних Республік

Українська держава у складі СРСР називалася Українська Радянська Соціалістична Республіка (УРСР). УРСР мала свою Конституцію і свої державні символи. До тисяча дев'ятсот тридцять четвертого (1934) року столицею УРСР було місто Харків, а потім – місто Київ. Влада у СРСР належала комуністичній партії. Комуністи хотіли створити справедливе суспільство – соціалізм.

У двадцяті-тридцяті роки двадцятого (XX) століття в Україні відбулися великі зміни. У країні провели індустріалізацію, побудували багато заводів, фабрик, електростанцій. Серед них були найбільші в Європі: Харківський тракторний завод, Краматорський машинобудівний завод, Дніпровська гідроелектростанція (ДніпроГЕС), Криворізький металургійний завод (Криворіжсталь).

Дніпровська гідроелектростанція (ДніпроГЕС) з висоти пташиного польоту

У цей час розвивалася українська культура – відкривалися нові школи та вищі навчальні заклади. В Україні ліквідували неписьменність. Але соціалістичні перетворення супроводжувалися масовим насильством над українським народом. У селах комуністичний уряд створював колективні господарства (колгоспи) . Багато українських селян не хотіли працювати у колгоспах. Насильницьке створення колгоспів призвело до того, що сільськогосподарське виробництво в Україні різко скоротилося. Комуністичний уряд СРСР почав забирати у селян продовольство.

Селяни здають хліб у колгосп

Результатом цієї політики став голодомор. У тисяча дев'ятсот тридцять другому-тисяча дев'ятсот тридцять третьому (1932-1933) роках в Україні від голоду померло кілька мільйонів чоловік. Це була одна з найбільших трагедій українського народу за всю його багатовікову історію.

85 ДАГОДОМОР
85 ГОЛОДОМОР
Україна пам'ятає, світ визнає

Завдання 3. *Випишіть із тексту абстрактні іменники.*

1		4	
2		5	
3		6	

Завдання 4. *Випишіть із тексту слова і словосполучення, які позначають і характеризують об'єкти економіки.*

1		6	
2		7	
3		8	
4		9	
5		10	

Завдання 5. *Випишіть із тексту власні назви.*

1		6	
2		7	
3		8	
4		9	
5		10	

Завдання 6. *З'єднайте протилежні за значенням слова.*

Слова: об'єдналися, створити, справедливе, соціалізм, великі, найбільші, відкривалися, вищі, неписьменність, колективний, багато, різко, скоротилося, почав, забирати, померло.

1	роз'єдналися		9	нечесне	
2	маленькі		10	найменші	
3	поступово		11	зачинялися	
4	індивідуальний		12	грамотність	
5	розширилося		13	зруйнувати	
6	мало		14	капіталізм	
7	нижчі		15	закінчив	
8	народилося		16	віддавати	

Завдання 7. З'єднайте близькі за значенням слова.

Слова: об'єдналися, єдиний, складався, склад, називалася, належала, створити, справедливе, суспільство, століття, відбулися, великі, зміни, проводити, побудували, багато, розвивалася, відкривалися, ліквідувати, неписьменність, перетворення, масовий, насильство, не хотіли, призвело, почав, забирати, продовольство, трагедія, багатівіковий.

1	утворювався		16	з'єдналися	
2	спільний		17	мала назву	
3	стрій		18	утворити	
4	приналежала		19	спільнота	
5	здійснилися		20	чималі	
6	змінювання		21	запроваджувати	
7	чесне		22	сторіччя	
8	збудувати		23	прогресувала	
9	перебудова		24	скасовувати	
10	глобальний		25	чимало	
11	насилля		26	розпочав	
12	спричинило		27	відбирати	
13	неграмотність		28	харчі	
14	відчинялися		29	не бажали	
15	нещастя		30	тривалий	

Завдання 8. З'єднайте слово з його визначенням.

Слова: федерація, соціалізм, індустріалізація, колгосп, голодомор, трагедія.

1	Нещастя, горе.	
2	Штучно створений масовий голод з метою винищення населення внаслідок голодної смерті.	
3	Коллективне господарство, форма сільськогосподарського підприємства на території колишнього СРСР.	
4	Форма державного устрою, за якої кілька держав створюють одну союзну державу.	
5	Історичний процес техніко-економічного переходу від аграрного до промислових способів суспільного виробництва.	
6	Ідеологія, основною ціллю та ідеалом якої є здійснення принципів соціальної справедливості, свободи і рівності.	

Завдання 9. *Випишіть із тексту складні слова.*

1		6	
2		7	
3		8	
4		9	
5		10	

Завдання 10. *Випишіть із тексту складноскорочені слова. Запишіть їх повністю.*

1		
2		
3		
4		
5		
6		

Завдання 11. *Підберіть до прикметників та дієприкметників споріднені іменники.*

1	тисячний		17	заводський	
2	республіканський		18	фабричний	
3	закавказький		19	культурний	
4	союзний		20	шкільний	
5	складний		21	неписемний	
6	символічний		22	перетворений	
7	столичний		23	харківський	
8	суспільний		24	народний	
9	соціалістичний		25	сільський	
10	змінний		26	селянський	
11	індустріальний		27	урядовий	
12	продовольчий		28	трагедійний	
13	господарчий		29	мільйонний	
14	колгоспний		30	голодний	
15	створений		31	політичний	
16	виробничий		32	результативний	

Завдання 12. Підберіть до іменників споріднені прикметники та дієприкметники.

1	єдність		8	держава	
2	соціалізм		9	комунізм	
3	федерація		10	партія	
4	маса		11	справедливість	
5	насильство		12	велич	
6	колектив		13	трактор	
7	металургія		14	новина	

Завдання 13. Підберіть до іменників споріднені дієслова.

1	склад		11	створення	
2	назва		12	відбудова	
3	об'єднання		13	проведення	
4	майно		14	побудова	
5	належність		15	розвиток	
6	відкриття		16	ліквідація	
7	упровадження		17	хотіння	
8	праця		18	призведення	
9	скорочення		19	збирання	
10	смерть		20	бувальщина	

Завдання 14. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	складати		6	насильничати	
2	символізувати		7	господарювати	
3	змінити		8	створювати	
4	писати		9	виробляти	
5	перетворювати		10	голодати	

Завдання 15. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: Закавказзя, республіка, склад, символ, партія, комуніст, суспільство, соціалізм, століття, зміна, індустріалізація, фабрика, електростанція, заклад, неписемність, насильство, уряд, господарство, колгосп, селянин, село, створення, виробництво, продовольство, результат, політика, голодомор, голод, мільйон, трагедія.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				

Завдання 16. Утворіть родові форми та форму множини прикметників, числівників, займенників та дієприкметників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1	другий			
2	єдиний			
3	радянський			
4	соціалістичний			

5	федеративний			
6	український			
7	державний			
8	четвертий			
9	комуністичний			
10	справедливий			
11	двадцятий			
12	багатовіковий			
13	великий			
14	найбільший			
15	тракторний			
16	машинобудівний			
17	металургійний			
18	вищій			
19	навчальний			
20	масовий			
21	тридцятий			
22	новий			
23	колективний			
24	сільськогосподарський			
25	насильницький			

Завдання 17. З'єднайте іменники з прикметниками, числівниками, займенниками.

Слова: єдина, радянські, соціалістичні, федеративна, державні, комуністична, комуністичний, справедливе, великі, машинобудівний, металургійний, українська, нові, вищі навчальні, колективні, насильницьке, сільськогосподарське, багатовікова.

1	держава	10	республіки
2	держава	11	символи
3	партія	12	суспільство
4	зміни	13	завод
5	культура	14	школи
6	заклади	15	перетворення
7	господарства	16	створення
8	виробництво	17	історія
9	уряд	18	завод

Завдання 18. Прочитайте іменникові словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	держава у складі СРСР	5	насильство над українським народом
2	столиця УРСР	6	результатом цієї політики
3	місто Харків	7	трагедія українського народу
4	влада у СРСР	8	створення колгоспів

Завдання 19. Провідмініуйте дієслова.

	об'єднатися	мати	створити	провести	побудувати
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	ліквідувати	хотіти	працювати	забирати	стати
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	складатися	належати	скоротитися	відкриватися	супроводжуватися
ВІН					
ВОНИ					

Завдання 20. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	померло в Україні від голоду	9	об'єдналися в єдину державу
2	став результатом цієї політики	10	був федеративною державою
3	складався з кількох держав-республік	11	мала свою Конституцію
4	належала у СРСР комуністичній партії	12	був столицею УРСР
5	створити справедливе суспільство	13	відбулися в Україні
6	провели індустріалізацію	14	побудували заводи і фабрики
7	супроводжувалися масовим насильством	15	працювати у колгоспах
8	забирати у селян продовольство	16	створював у селах колгоспи

Завдання 21. Закінчіть речення.

1	У 1922 році Україна, Росія, Білорусь і республіки Закавказзя об'єдналися
2	УРСР мала
3	Влада в СРСР належала
4	Соціалістичні перетворення в УРСР супроводжувалися
5	У селах комуністичний уряд створював
6	Насильницьке створення колгоспів призвело до того, що
7	Результатом цієї політики став
8	Голодомор – одна з найбільших

Завдання 22. Напишіть відповіді.

1	У яку державу об'єдналися Україна, Росія, Білорусь і республіки Закавказзя у 1922 році?	
2	Якою державою був СРСР?	

3	Як називалася українська держава у складі СРСР?	
4	Які міста були у той час столицями УРСР?	
5	Кому належала влада у СРСР?	
6	Що хотіли створити комуністи?	
7	Що відбулося в Україні у двадцяти-тридцяті роки?	
8	Що відбувалося у галузі української культури?	
9	Чим супроводжувалися соціалістичні перетворення?	
10	Що комуністичний уряд створював у селах?	
11	Чому комуністичний уряд СРСР почав забирати у селян продовольство?	
12	Що стало результатом цієї політики?	
13	Що стало однією з найбільших трагедій українського народу за всю його багатовікову історію?	

ТЕМА 15
УКРАЇНА ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ. 1939-1945 РОКИ.

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

Словник

1	авторитет		23	нація	
2	бойовий		24	незабаром	
3	вбитий		25	ненапад	
4	вересень		26	об'єднаний	
5	вивезений		27	оголосити	
6	винести		28	окупант	
7	війна		29	опір	
8	вітчизняний		30	організація	
9	встановлений		31	організувати	
10	дія		32	основний	
11	діяти		33	партизанський	
12	домовитися		34	підписати	
13	жорстокий		35	повернутий	
14	загон		36	повністю	
15	захоплений		37	поділ	
16	звільнений		38	померти	
17	зменшитися		39	приєднати	
18	зрости		40	розпочатися	
19	зруйнований		41	світовий	
20	майже		42	тривати	
21	міжнародний		43	тягар	
22	напасти		44	хід	

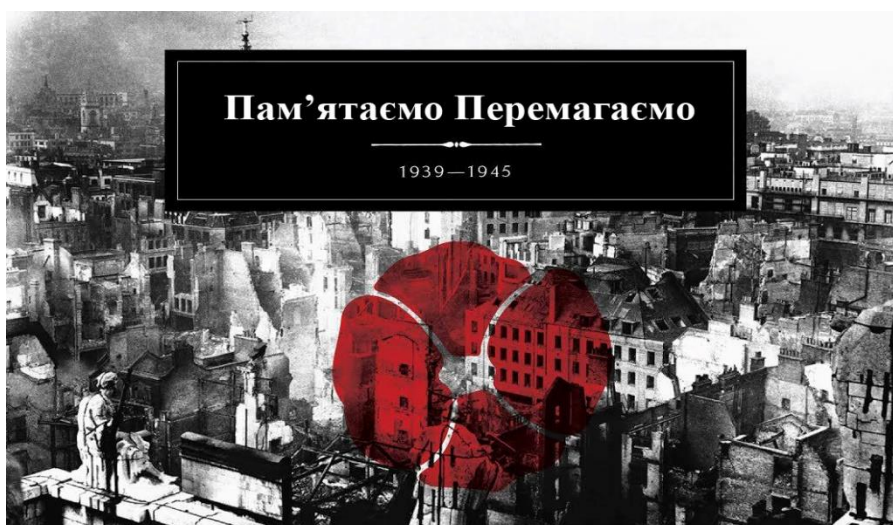
Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст рідною мовою.

Друга світова війна розпочалася першого вересня тисяча дев'ятсот тридцять дев'ятого (1939) року. У цей день Німеччина напала на Польщу. Незабаром Англія і Франція оголосили війну Німеччині. У серпні тисяча дев'ятсот тридцять дев'ятого (1939) року СРСР і Німеччина підписали договір про ненапад і домовилися про поділ Польщі. Тому у вересні тисяча дев'ятсот тридцять дев'ятого (1939) року СРСР приєднав до себе Західну Україну. У тисяча дев'ятсот сороковому (1940) році були повернуті українські землі, які

входили до складу Румунії. Отже, Східна і Західна Україна об'єдналися в єдиній державі. Двадцять другого (22) червня тисяча дев'ятсот сорок першого (1941) року Німеччина напала на СРСР. Почалася Велика Вітчизняна війна.

У тисяча дев'ятсот сорок першому-тисяча дев'ятсот сорок другому (1941-1942) роках уся Україна була захоплена Німеччиною. У країні була встановлена жорстока окупаційна влада. Багато українців було вбито, померло від голоду, багато було вивезено на роботу до Німеччини. Український народ організував опір окупантам. В Україні діяли партизанські загони. У тисяча дев'ятсот сорок третьому-тисяча дев'ятсот сорок четвертому (1943-1944) роках Україна була звільнена від окупації. Дев'ятого травня тисяча дев'ятсот сорок п'ятого (1945) року Німеччина капітулювала, війна в Європі закінчилась. Україна, Росія та Білорусь винесли основний тягар Великої Вітчизняної війни. Бойові дії на території України тривали більше трьох років. У ході війни економіка України була повністю зруйнована. Населення країни зменшилася майже на десять мільйонів чоловік.

Під час другої світової війни зріс міжнародний авторитет України. У тисяча дев'яцот сорок п'ятому (1945) році вона стала членом ООН – Організації Об'єднаних Націй.

Завдання 3. *Випишіть із тексту абстрактні іменники.*

1		3	
2		4	

Завдання 4. *Випишіть із тексту слова і словосполучення, які позначають воєнний стан та військові дії.*

1		4	
2		5	
3		6	

Завдання 5. *Випишіть із тексту власні назви.*

1		6	
2		7	
3		8	
4		9	
5		10	

Завдання 6. *З'єднайте протилежні за значенням слова.*

Слова: розпочалася, війна, ненапад, об'єдналися, захоплена, жорстока, багато, вивезено, опір, звільнена, зруйнована, зменшилася.

1	мир		7	звільнена	
2	людяна		8	ввезено	
3	неспротив		9	відбудована	
4	роз'єдналися		10	закінчилася	
5	окупована		11	збільшилася	
6	мало		12	напад	

Завдання 7. *З'єднайте близькі за значенням слова.*

Слова: розпочалася, нападати, незабаром, оголосили, підписали договір, домовилися, поділ, єдина, тягар, захоплена, жорстока, організував, опір, окупанти, діяли, партизан, загони, звільнена, капітулювала, повністю, зруйнована, авторитет.

1	атакувати		12	невдовзі	
2	окупована		13	визволена	
3	працювали		13	загарбники	
4	одна		15	здаватися	
5	спротив		16	нещадна	
6	створив		17	повстанець	
7	група		18	почалася	
8	знищена		19	престиж	
9	договорилися		20	розподіл	
10	проголосили		21	уклали договір	
11	труднощі		22	цілком	

Завдання 8. З'єднайте слово з його визначенням.

Слова: договір, авторитет, партизан, опір, загін.

1	Постійне або тимчасове військове формування.	
2	Загальновизнана довіра, пошана, престиж.	
3	Учасник недержавних, тобто не належних до регулярної армії, військових об'єднань.	
4	Домовленість сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення певних прав та обов'язків.	
5	Здатність протистояти, протидіяти кому-, чому-небудь.	

Завдання 9. Випишіть із тексту дати.

1		5	
2		6	
3		7	
4		8	

Завдання 10. Підберіть до прикметників споріднені іменники.

1	військовий		9	складний	
2	вересневий		10	державний	
3	польський		11	червневий	
4	договірний		12	владний	
5	неподільний		13	голодний	
6	роботничий		14	опорний	

7	економічний		15	авторитетний	
8	організаційний		16	національний	

Завдання 11. Підберіть до дієслів споріднені пасивні дієприкметники минулого часу.

1	повернути		5	захопити	
2	встановити		6	вбити	
3	вивезти		7	звільнити	
4	зруйнувати		8	підписати	

Завдання 12. Підберіть до іменників споріднені прикметники та дієприкметники.

1	єдність		8	першість	
2	світ		9	вітчизна	
3	захід		10	жорстокість	
4	партизан		11	окупація	
5	основа		12	велич	
6	народ		13	бій	
7	Україна		14	об'єднання	

Завдання 13. Підберіть до іменників споріднені дієслова.

1	початок		9	напад	
2	оголошення		10	підпис	
3	становище		11	приєднання	
4	вхід		12	об'єднання	
5	захоплення		13	організіція	
6	дія		14	капітуляція	
7	закінчення		15	винесення	
8	зменшення		16	зростання	

Завдання 14. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	заганяти		8	говорити	
2	воювати		9	поділяти	
3	нападати		10	складати	
4	володіти		11	виробляти	
5	опиратися		12	окупувати	
6	тягнути		13	діяти	
7	населяти		14	організовувати	

Завдання 15. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: війна, вересень, день, договір, ненапад, поділ, земля, держава, СРСР, влада, голод, робота, опір, окупант, загін, окупація, тягар, дія, територія, населення, країна, авторитет, член, організація, нація.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				

Завдання 16. Утворіть родові форми та форму множини прикметників, числівників, займенників та дієприкметників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1	світовий			
2	перший			

3	дев'ятий			
4	сороковий			
5	єдиний			
6	вітчизняний			
7	другий			
8	жорстокий			
9	окупаційний			
10	партизанський			
11	п'ятий			
12	бойовий			
13	зруйнований			
14	міжнародний			
15	об'єднаний			
16	вбитий			
17	вивезений			
18	повернутий			

Завдання 17. З'єднайте іменники з прикметниками, числівниками, займенниками.

Слова: друга світова, першого, єдина, двадцять другого, Велика Вітчизняна, жорстока окупаційна, партизанські, основний, міжнародний, об'єднані.

1	війна	6	війна
2	вересня	7	червня
3	держава	8	влада
4	загони	9	тягар
5	авторитет	10	нації

Завдання 18. Прочитайте іменникові словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	договір про ненапад	5	опір окупантам
2	війна в Європі	6	тягар Великої Вітчизняної війни
3	дії на території України	7	хід війни
4	авторитет України	8	член Організації Об'єднаних Націй

Завдання 19. Провідмініуйте дієслова.

	об'єднатися	оголосити	підписати	домовитися	приєднати
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	організувати	винести	стати	бути	напасти
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	розпочатися	капітулювати	закінчитися	зменшитися	зрости
ВІН					
ВОНИ					

Завдання 20. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	підписали договір	7	напала на Польщу
2	оголосили війну Німеччині	8	розпочалася першого вересня
3	домовилися про поділ	9	приєднав до себе Західну Україну
4	входили до складу	10	об'єдналися в єдиній державі
5	померло від голоду	11	організував опір
6	винесли основний тягар	12	стала членом ООН

Завдання 21. Закінчіть речення.

1	У серпні 1939 року СРСР і Німеччина
2	Друга світова війна розпочалася
3	У вересні 1939 року СРСР приєднав
4	22 червня 1941 року
5	У 1943-1944 роках Україна
6	9 травня 1945 року
7	Бойові дії на території України тривали
8	У 1945 році Україна стала

Завдання 22. Напишіть відповіді.

1	Яка світова подія сталася 1 вересня 1939 року?
2	Який договір підписали СРСР і Німеччина у серпні 1939 року?
3	Як змінилися кордони України у результаті цього договору?
4	Коли розпочалася Велика Вітчизняна війна?
5	Як жила Україна під час окупації?
6	Коли Україну було звільнено?
7	Які країни винесли основний тягар Великої Вітчизняної війни?

8	Які наслідки мала війна для України?	
9	Чому у 1945 році Україна стала членом ООН?	

ТЕМА 16
УКРАЇНА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ДВАДЦЯТОГО СТОЛІТТЯ.
КРИЗА КОМУНІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ В СРСР.

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

Словник

1	активно		36	необхідність	
2	атомний		37	непридатний	
3	безпека		38	однак	
4	вибух		39	отримати	
5	вимагати		40	охопити	
6	виникати		41	охорона	
7	високий		42	перебудова	
8	виходити		43	переїхати	
9	відновити		44	піклуватися	
10	галузь		45	покращити	
11	гальмувати		46	політика	
12	господарство		47	половина	
13	грошовий		48	посилитися	
14	демократичний		49	постраждати	
15	електроніка		50	початися	
16	електростанція		51	призвести	
17	енергетика		52	провести	
18	ефективний		53	промисловість	
19	здатний		54	республіка	
20	здоров'я		55	реформа	
21	зменшити		56	ринковий	

22	зміна		57	рівень	
23	змогти		58	розвиватися	
24	з'явитися		59	розвиток	
25	інфляція		60	розпад	
26	катастрофа		61	система	
27	керувати		62	склад	
28	контроль		63	союзний	
29	космонавтика		64	статися	
30	криза		65	створювати	
31	лідер		66	суспільство	
32	мусити		67	сфера	
33	найсильніший		68	техніка	
34	наука		69	трагедія	
35	незалежний		70	швидко	

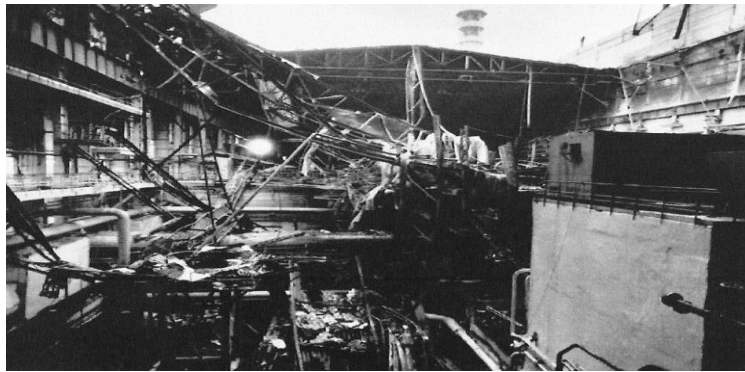
Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст рідною мовою.

Український народ швидко відновив економіку своєї країни після війни. У сорокові-шістдесяті (40–60) роки двадцятого (XX) століття активно розвивалися народне господарство, наука, техніка. З'явилися нові галузі промисловості – атомна енергетика, електроніка, космонавтика. В кінці шістдесятих років СРСР став однією з найсильніших країн світу. Україна була республікою СРСР з високим рівнем розвитку економіки, науки, освіти та охорони здоров'я.

Необхідність економічного і культурного розвитку країни вимагала змін у політиці. Для ефективного розвитку суспільства були необхідні демократичні реформи. Однак лідери СРСР, які керували країною в ті роки, не змогли провести ці реформи. Політична система СРСР гальмувала розвиток суспільства, в країні виникла криза комуністичної системи, яка охопила всі сфери життя. У тисяча дев'ятсот вісімдесят п'ятому (1985) році в СРСР почалися демократичні реформи. Вони отримали назву «перебудова». У країні почала розвиватися ринкова економіка, з'явилися нові політичні партії, держава зменшила контроль над суспільством. Але перебудова не покращила життя людей.

У кінці вісімдесятих (80-их) років економічна криза в СРСР підсилилася, почалася грошова інфляція. Двадцять шостого (26) квітня тисяча дев'ятсот вісімдесят шостого (1986) року на Чорнобильській атомній електростанції (ЧАЕС) сталася катастрофа. Від вибуху на ЧАЕС постраждали мільони людей в Україні. Частина території республіки (майже 3000 квадратних кілометрів) стала непридатною для життя. Жителі цієї території мусили переїхати в інші області і міста України.

Зруйнована вибухом Чорнобильська атомна станція

Чорнобильська трагедія показала, що уряд СРСР не здатний піклуватися про безпеку населення. Криза комуністичної системи призвела до розпаду СРСР. Союзні республіки виходили зі складу країни і створювали свої незалежні держави.

Завдання 3. *Випишіть із тексту абстрактні іменники.*

1		4	
2		5	
3		6	

Завдання 4. *Випишіть із тексту слова і словосполучення, які позначають і характеризують економічні поняття.*

1		6	
2		7	
3		8	
4		9	
5		10	

Завдання 5. *Напишіть слова повністю.*

СРСР

ЧАЕС

УРСР

Завдання 6. *З'єднайте протилежні за значенням слова.*

Слова: швидко, відновив, після, активно, з'явилися, нові, найсильніший, високий, ефективний, гальмувала, почалися, отримали, зменшила, покращила, підсилитися, інфляція, здатний, піклуватися, безпека, незалежні.

1	старі		11	нехтувати	
2	пасивно		12	найслабший	

3	низкий		13	закінчилася	
4	прискорювала		14	збільшила	
5	зруйнував		15	дефляція	
6	ослабнути		16	зникли	
7	погіршила		17	непродуктивний	
8	віддали		18	повільно	
9	неспроможний		19	загроза	
10	несамостійні		20	до	

Завдання 7. З'єднайте близькі за значенням слова.

Слова: відновив, з'явилися, найсильніша, ефективний, необхідні, однак, лідери, керували, реформи, виникла, охопила, сфери, почалися, отримали, покращила, катастрофа, постраждали, мусили, здатний, піклуватися, безпека, розпад.

1	відбудував		12	виникли	
2	потрібні		13	але	
3	управляли		14	зміни	
4	області		15	з'явилася	
5	поліпшила		16	потерпіли	
6	аварія		17	були повинні	
7	одержали		18	продуктивний	
8	керівники		19	оточила	
9	спроможний		20	розпочалися	
10	захист		21	наймогутніша	
11	розвал		22	дбати	

Завдання 8. З'єднайте слово з його визначенням.

Слова: реформи, «перебудова», ринок, криза, інфляція, катастрофа.

1	Назва політичних і економічних реформ, які проводилися в СРСР у 1985–1991 роках.	
2	Різке погіршення економічного стану країни.	
3	Велика за масштабами аварія чи інша подія, що призводить до тяжких (або неповоротних) наслідків.	
4	Перетворення, що вводиться законодавчим шляхом.	
5	Спосіб взаємодії виробників і споживачів, заснований на децентралізованому механізмі цінових сигналів.	
6	Підвищення загального рівня цін на товари і послуги.	

Завдання 9. Підберіть до прикметників та дієприкметників споріднені іменники.

1	народний		17	економічний	
2	обласний		18	безпечний	
3	інфляційний		19	вибуховий	
4	технічний		20	галузевий	
5	промисловий		21	енергетичний	
6	кризовий		22	життєвий	
7	мільонний		23	кінцевий	
8	партійний		24	контрольний	
9	електронний		25	космічний	
10	господарчий		26	науковий	
11	рівневий		27	необхідний	
12	освітній		28	охоронний	
13	змінний		29	політичний	
14	суспільний		30	реформений	
15	здоровий		31	розвинений	
16	лідуючий		32	системний	

Завдання 10. Підберіть до іменників споріднені прикметники та дієприкметники.

1	Україна		10	народ	
2	атом		11	сила	
3	висота		12	економіка	
4	культура		13	ефект	
5	демократія		14	політика	
6	комуніст		15	ринок	
7	гроші		16	Чорнобиль	
8	непридатність		17	союз	
9	незалежність		18	необхідність	

Завдання 11. Підберіть до іменників споріднені дієслова.

1	відновлення		11	примушення	
2	розвиток		12	з'явлення	
3	вимога		13	керування	

4	змога		14	гальма	
5	виникнення		15	охоплення	
6	початок		16	отримання	
7	зменшення		17	покращення	
8	посилення		18	страждання	
9	переїзд		19	показ	
10	піклування		20	вихід	

Завдання 12. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	складати		9	порівнювати	
2	воювати		10	охороняти	
3	розвиватися		11	політизувати	
4	змінювати		12	лідирувати	
5	реформувати		13	систематизувати	
6	жити		14	перебудовувати	
7	контролювати		15	вибухати	
8	розпадатися		16	здоровіти	

Завдання 13. Підберіть до прикметників споріднені прислівники.

1	швидкий		3	активний	
2	небезпечний		4	вільний	

Завдання 14. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: народ, економіка, війна, століття, господарство, наука, техніка, галузь, промисловість, енергетика, електроніка, космонавтика, рівень, розвиток, охорона, здоров'я, зміна, політика, суспільство, реформа, лідер, сфера, контроль, життя, інфляція, катастрофа, електростанція, вибух, мільйон, кілометр, житель, область, трагедія, уряд, безпека, населення, розпад.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1				
2				
3				
4				
5				

6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				
32				
33				
34				
35				
36				
37				

Завдання 15. Утворіть родові форми та форму множини прикметників, числівників, займенників та дієприкметників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1	сороковий			
2	шістдесятий			
3	двадцятий			
4	народний			
5	новий			
6	атомний			
7	найсильніший			
8	високий			
9	економічний			
10	культурний			
11	ефективний			
12	демократичний			
13	політичний			
14	комуністичний			
15	весь			
16	ринковий			
17	вісімдесятий			
18	грошовий			
19	шостий			
20	інший			
21	союзний			
22	здатний			
23	свій			
24	незалежний			

Завдання 16. З'єднайте іменники з прикметниками, числівниками, займенниками.

Слова: український, сорокові-шістдесяті, двадцятьє, народне, нові, атомна, найсильніша, високий, ефективний, демократичні, комуністична, ринкова, політичні, економічна, грошова, квадратний, інші, Чорнобильська.

1	народ	10	роки
2	століття	11	господарство
3	галузі	12	енергетика
4	країна	13	розвитку
5	рівень	14	система
6	реформи	15	партії

7	економіка	16	інфляція
8	криза	17	кілометр
9	області і міста	18	трагедія

Завдання 17. Прочитайте іменникові словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	економіка своєї країни	9	охорона здоров'я
2	галузі промисловості	10	необхідність розвитку країни
3	рівень розвитку економіки	11	частина території республіки
4	зміни у політиці	12	сфери життя
5	контроль над суспільством	13	життя людей
6	криза в СРСР	14	катастрофа на атомній електростанції
7	вибух на ЧАЕС	15	жителі цієї території
8	криза комуністичної системи	16	розвиток суспільства

Завдання 18. Провідмініуйте дієслова.

	відновити	вимагати	керувати	змогти	отримати
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	мусити	переїхати	показати	піклуватися	виходити
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

	гальмувати	виникати	охопити	покращити	постраждати
ВІН					
ВОНИ					

Завдання 19. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1	була республікою	10	відновив економіку після війни
2	вимагала змін	11	став однією з найсильніших країн
3	провести ці реформи	12	керували країною в ті роки
4	виникла у країні	13	гальмувала розвиток
5	отримали назву	14	охопила всі сфери життя
6	покращила життя	15	зменшила контроль
7	постраждали від вибуху	16	стала непридатною
8	піклуватися про безпеку	17	переїхати в інші області і міста
9	призвела до розпаду	18	виходили зі складу

Завдання 20. Закінчіть речення.

1	Україна була республікою СРСР з високим рівнем
2	Необхідність економічного і культурного розвитку країни вимагала
3	У 1985 році в СРСР почалися
4	У цей час у країні почала розвиватися
5	26 квітня 1986 року сталася
6	Чорнобильська трагедія показала,
7	Криза комуністичної системи призвела
8	Союзні республіки виходили

Завдання 21. Напишіть відповіді.

1	Які економічні зміни сталися в Україні у 40–60 роки ХХ століття?	
2	Які нові галузі промисловості з'явилися у цей час?	
3	Якою країною був СРСР у кінці шістдесятих років?	
4	Чого вимагала необхідність економічного і культурного розвитку країни?	
5	Що було потрібно для ефективного розвитку суспільства?	
6	Що гальмувало розвиток суспільства?	
7	Що почалося в СРСР у 1985 році?	
8	Що сталося в Україні 26 квітня 1986 року?	
9	Як вплинула Чорнобильська аварія на життя людей?	
10	Що показала чорнобильська трагедія?	

11	До чого призвела криза комуністичної системи СРСР?	
12	Як змінювалися союзні республіки СРСР у другій половині двадцятого сторіччя?	

ТЕМА 17 УКРАЇНА НЕЗАЛЕЖНА

Завдання 1. Перекладіть слова уроку рідною мовою.

Словник

1	армія		23	оголосити	
2	безпека		24	орган	
3	брати участь		25	організація	
4	більшість		26	отримати	
5	валюта		27	парламент	
6	визнати		28	підтримати	
7	визначити		29	політичний	
8	відбутися		30	право	
9	всенародний		31	прийняти	
10	громадянин		32	прикордонний	
11	економічний		33	проводити	
12	захист		34	референдум	
13	зміни		35	свято	
14	зовнішній		36	служба	
15	Конституція		37	соціальний	
16	кордон		38	створений	
17	миролюбний		39	створення	
18	митний		40	територія	
19	міжнародний		41	тощо	
20	незалежний		42	умова	
21	обов'язок		43	устрій	
22	обрати		44	функція	

Завдання 2. Прочитайте та перекладіть текст рідною мовою.

Двадцять четвертого (24) серпня тисяча дев'ятсот дев'яносто першого (1991) року парламент УРСР оголосив про незалежність України.

Тепер цей день – державне свято, День Незалежності України. Першого (1) грудня тисяча дев'ятсот дев'яносто першого (1991) року громадяни України на всенародному референдумі підтримали незалежність української держави і обрали першого президента країни. В незалежній Україні відбулися великі політичні, економічні й соціальні зміни. У дев'яності (90-ті) роки двадцятого (XX) століття йшов процес створення нової незалежної української держави.

Україна визначила свою територію і свої кордони. Для захисту країни було створено армію, службу безпеки, митну та прикордонну служби. Економіка України отримала свою валюту – гривню. Були створені умови для культурного розвитку українського народу. Українська мова стала державною мовою країни. Двадцять восьмого (28) червня тисяча дев'ятсот дев'яносто шостого (1996) року Верховна Рада України прийняла основний закон країни – Конституцію. Тепер двадцять восьме (28) червня – День Конституції України. Конституція визначає державний устрій України та функції органів державної влади, символи української незалежної держави, права та обов'язки громадян України та іноземців. До кінця тисяча дев'ятсот

дев'яносто другого (1992) року незалежність України визнали більшість країн світу.

Сучасна Україна є миролюбною демократичною державою. Вона проводить активну зовнішню політику і бере участь у роботі багатьох міжнародних організацій. Це Організація Об'єднаних Націй (ООН), Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), Рада Європи, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) тощо.

Завдання 3. Напишіть повні назви міжнародних організацій, у яких бере участь Україна.

ООН

ОБСЄ

МВФ

ВООЗ

ЮНЕСКО

Завдання 4. Випишіть із тексту власні найменування.

1	
2	
3	
4	

Завдання 5. З'єднайте протилежні за значенням слова.

Слова: свято, перший, великий, прогрес, новий, безпека, отримати, створити, розвиток, основний, права, більшість, миролюбний, демократичний, активний, багато.

1	останній		9	маленький	
2	втратити		10	стагнація	
3	старий		11	будні	
4	меншість		12	автократичний	
5	обов'язки		13	другорядний	
6	небезпека		14	зруйнувати	
7	пасивний		15	агресивний	
8	мало		16	регрес	

Завдання 6. З'єднайте близькі за значенням слова.

Слова: оголосити, незалежний, тепер, свято, країна, всенародний, референдум, обрати, відбутися, століття, визначити, кордони, захист, армія, отримувати, розвиток, сучасність, миролюбний.

1	зараз		10	суверенний	
2	повідомити		11	здійснюватися	
3	опитування		12	встановлювати	
4	сторіччя		13	оборона	
5	празник		14	мирний	
6	військо		15	одержувати	
7	рубежі		16	вибирати	
8	сьогодення		17	прогрес	
9	державна		18	загально-національний	

Завдання 7. З'єднайте слово з його визначенням.

Слова: референдум, валюта, кордон, свято, незалежний, нація, митниця.

1	Всенародний опит із найважливіших питань державного життя.	
2	Установа, що здійснює контроль за провозенням товарів через кордон і за оподаткуванням їх.	
3	Спільність людей, об'єднаних єдиною мовою і територією, глибокими внутрішніми економічними зв'язками, певними рисами культури і характеру.	

4	День або дні, коли урочисто відзначають видатні події, знаменні дати.	
5	Який не залежить від кого-, чого-небудь, не підкоряється комусь, чомусь.	
6	Межа, що розділяє території держав.	
7	Грошова одиниця, прийнята за основу грошової системи певної країни	

Завдання 8. Підберіть до прикметників споріднені іменники.

1	річний		11	незалежний	
2	парламентський		12	святковий	
3	денний		13	президентський	
4	громадянський		14	змінний	
5	захисний		15	кордонний	
6	службовий		16	здоровий	
7	безпечний		17	валютний	
8	мовний		18	умовний	
9	обов'язковий		19	законний	
10	охоронний		20	світовий	

Завдання 9. Підберіть до іменників споріднені прикметники.

1	держава		9	українець	
2	народ		10	політика	
3	велич		11	соціум	
4	економіка		12	кордон	
5	митник		13	основа	
6	культура		14	демократія	
7	мир		15	зовнішність	
8	активність		16	світ	

Завдання 10. Підберіть до дієслів споріднені іменники.

1	охороняти		7	святкувати	
2	змінити		8	створювати	
3	служити		9	умовляти	
4	устрій		10	функціонувати	
5	володіти		11	символізувати	
6	зобов'язати		12	питати	

Завдання 11. Підберіть до іменників споріднені дієслова.

1	оголошення		5	підтримка	
2	обрання		6	створення	
3	визначення		7	прийняття	
4	отримання		8	проводження	

Завдання 12. Доберіть до складних слів споріднені слова.

1	синьо-жовтий	синій, жовтий
2	всенародний	
3	миролюбний	
4	міжнародний	
5	співробітництво	
6	всесвітний	

Завдання 13. Розподіліть іменники за родами. Утворіть форми множини, де це можливо.

Іменники: серпень, рік, парламент, незалежність, день, свято, грудень, громадянин, референдум, держава, президент, зміна, процес, створення, територія, кордон, захист, армія, служба, безпека, валюта, гривня, умова, розвиток, народ, мова, червень, закон, Конституція, устрій, функція, орган, влада, символ, право, обов'язок, іноземець, кінець, більшість, світ, участь, робота, організація, нація, питання, освіта, наука, культура, безпека, співробітництво, рада, фонд, охорона, здоров'я.

	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				

14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				
32				
33				
34				
35				
36				
37				
38				
39				
40				
41				
42				
43				
44				
45				
46				
47				
48				
49				
50				
51				
52				

53				

Завдання 14. Утворіть родові форми та форму множини прикметників, числівників, займенників та дієприкметників у називному відмінку.

	який	яка	яке	які
1	четвертий			
2				перші
3		державна		
4			всенародне	
5	український			
6				великі
7				політичні
8		економічна		
9	соціальний			
10	двадцятий			
11		нова		
12		митна		
13		прикордонна		
14			своє	
15				культурні
16				восьмі
17				шості
18	основний			
19		друга		
20			миролюбне	
21		демократична		
22	активний			
23		зовнішня		
24	міжнародний			
25				об'єднані
26	валютний			
27		всесвітня		

Завдання 15. Прочитайте іменникові словосполучення. Визначте відмінок залежних слів. Зробіть висновки.

1		4	
	умови для розвитку народу		організація охорони здоров'я

2	День Незалежності України	5	більшість країн світу
	президент країни		День Конституції України
7	процес створення нової української держави		
8	організація з питань освіти, науки і культури		
9	організація з безпеки і співробітництва в Європі		
10	функції органів української державної влади		

Завдання 16. Провідмініуйте дієслова у теперішньому (простому майбутньому) та минулому часах. Визначте вид дієслова.

	оголосити	обрати	іти	стати	визнати
Я					
ТИ					
ВІН					
МИ					
ВИ					
ВОНИ					
!!!					

ВІН					
ВОНА					
ВОНИ					

	підтримати	відбутися	визначити	отримати	прийняти
Я		-----			
ТИ		-----			
ВІН					
МИ		-----			
ВИ		-----			
ВОНИ					
!!!		-----			

ВІН					
ВОНА					
ВОНИ					

Завдання 17. Прочитайте дієслівні словосполучення. Визначте відмінок залежних слів.

1	оголосив про незалежність	7	визначила свою територію
2	обрали першого президента	8	стала державною мовою
3	відбулися в незалежній Україні	9	прийняла основний закон
4	отримала свою валюту	10	визначає державний устрій
5	є миролюбною державою	11	підтримали незалежність
6	проводить активну політику	12	бере участь

Завдання 18. Закінчіть речення.

1	Двадцять четверте серпня – це
2	Незалежна Україна визначила
3	Гривня – це
4	Для захисту країни було створено
5	Державною мовою України є
6	ЮНЕСКО називається
7	Конституція визначає

Завдання 20. Напишіть повні відповіді.

1	Коли парламент УРСР оголосив про незалежність України?
2	Яка подія відбулася в Україні 1 грудня 1991 року?
3	Яке єдине питання вирішувалося на референдумі?

4	Що було створено для захисту країни?	
5	Скільки державних мов в Україні?	
6	Як називається українська національна валюта?	
7	Що визначає Конституція?	
8	Які ви знаєте державні свята України?	
9	Скільки років незалежній Україні?	

Це кінець історії?

Ні!

Навчальне видання

Біденко Лариса Валентинівна,
Кисельова Ганна Іванівна,
Шевцова Аліна Владленівна

ВІДКРИТА ІСТОРІЯ

Навчально-методичний посібник

Редактор Л. В. Біденко
Комп'ютерне верстання Г. І. Кисельової

Формат 60×84/8. Ум. друк. арк. 20,93. Обл.-вид. арк. 19,75.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.